Gildebrief

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

29e jaargang no. 2 juni 2010

COLOFON

Gildebrief
De Gildebrief is het verenigingsblad van het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.200 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur. De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel van het blad. Het bestuur is verantwoordelijk voor zaken die duidelijk een verenigingskarakter hebben.
De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Advertenties
Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn verkrijgbaar bij de penningmeester.

Bestuur van het GVM

Voorzitter: T.V. (Theun) Vellinga,
Venkel 21, 8252 CH Dronten, tel. 0321-317465
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl
PR, Documentatiebeheer.

Secretaris: M.J. (Joke) Klinkspoor,
Zandkreek 26, 8032 JH Zwolle, tel. 038-4545998
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester: A. (Andrien) Muijsers,
Goeman Borgesiusstraat 42, 8331 KA Steenwijk,
tel. 0521-517020
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator: Ingrid Friesema
Rhodosdreef 86,3562 TH, Utrecht, tel. 030-2619928
afdelingscoordinator@vrijwilligemolenaars.nl
Contacten met afdelingen, regiocoördinator en bliksemafleidergroep

Opleidingscoördinator: J.H.A. (Jan) Jansen,
Oldenzaalseweg 221, 7523 AC Enschede, tel. 053-4342735
opleidingscoordinator@vrijwilligemolenaars.nl
Coördinatie opleidingen, werkgroep opleiding watermolenaar en lesstofcommissie.

Biotoopaangelegenheden: J.G.C. (Joyce) Beneker,
Pr. Bernhardlaan 348, 2033 SC Haarlem, tel. 023-5634193
biotoop@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie en website
Fr. (Frans) Tullemans,
Vasco da Gamastraat 4, 5665 GL Geldrop,
tel. 040-2863023
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl
webmaster@vrijwilligemolenaars.nl

Coördinator Examen en Arbo
P.J.M. (John) Houben,
Korhoenderveld 89, 5431 HC Cuyk, tel. 0485-320994

Gildeverzekeringen
Rekeningnummer G.V.M t.b.v. Gilde verzekeringen
Postbank (giro) 3503794 t.n.v. Gilde verzekeringen te Steenwijk

Rekeningnummer
Rekeningnummer GVM t.b.v. contributie
Postbank (giro) 2144780 ten name van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Steenwijk

Bliksemafleidercontrole
Coördinator L.J. (Leo) Tiggelman,
Livius 7, 3962 KD Wijk bij Duurstede, tel. 06-22004848, b.g.g. 0343-575684
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen
H.P.A. (Hub) van Erve,
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt Molenbiotoop
De Hollandsche Molen (emailadres DHM@molens.nl),
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam, tel 020-6238703,
fax 020-6383319

Abonnement niet leden
Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

In dit nummer:

De Kam, Redactioneel, Mobieltje 3
Biotoopprijs 4
Stuifsneeuw 6
Molentradities 8
Column 11
Herziening opleiding 14
Logboek 15
Jaarvergadering 18
Bliksemafleider 24
Verenigingsnieuws 27
Meestermolenaar 31

Foto voorzijde: Rosmolen Geijsteren; foto W. Eickmans

Redactie Gildebrief

Samenstelling
H.P. (Huub) van Est, (eind)redacteur
Zenegroen 302, 8935 KP Leeuwarden
058 2890704, redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Jo Meessen
H.B. (Hein) Steinz
Jan Jansen, bestuur GVM
A. (Alice) de Wit, schrijft en regisseert Rondom Molens

Vormgeving en druk
Drukkerij de Bunschoter, 033-2997999

Kopij en mededelingen

Kopij voor het **juninummer** van 2010 moet in het bezit zijn van de redactie voor 1 mei 2010. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie.
Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.
Overzicht van stukken, zo goed mogelijk in volgorde aangegeven. Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Gebruiken en tradities

Op de radio deden de mediajongens en meisjes begin maart wat smalend over de inzegening van de boor voor de metro in Amsterdam die de Duitse bouwers hadden geëist. Een gebruik dat zelfs in Oost Azië werd gehandhaafd, Zij het dat er een Boedha olifantje naast St Barbara was geplaatst. Sinds eeuwen bestaan er ook gebruiken en tradities in de Molenwereld. Ze behoren tot het niet fysieke culturele erfgoed zou je kunnen zeggen.

Molenaars weten je vaak ook deze verhalen te vertellen en het is ook goed dat ze worden doorgegeven. In dit nummer getuigen daar twee artikelen van; de inzegening van de Rosmolen in Geijsteren en het Midwinterhoornblazen in Veessen.

De redactie is dan ook blij dat deze verhalen de weg naar de Gildebrief hebben gevonden. Maar nog meer molenaars hebben de weg naar de Gildebrief gevonden en mededeling gedaan van hun ervaringen of oplossingen die ze met anderen willen delen. Helaas konden we die in dit nummer niet plaatsen. Dit nummer vergt namelijk de nodige pagina's voor de jaarvergadering. En ook de vernieuwing van de opleiding kent prioriteit.

In het volgende nummer zullen ze hun plaats krijgen in de rubriek Gaande het werk. In dat nummer zal ook verslag worden gedaan van de bijeenkomt van het Gilde met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Ook zij zijn geïnteresseerd in het niet fysieke erfgoed begrepen we.

De redactie

Mobieltje

Een tijdje geleden kwam er een bedankbriefje binnen van Anne Doornbos voor het meleven na een ongelukje (De ladder gleed weg bij het schoonmaken. Gebroken ruggewervels) bij het schoonmaken van de molen van Garsthuizen. Gelukkig had hij zelf 112 kunnen bellen. Vanaf maart hoopt hij weer aanwezig te zijn bij de molen.Ook hoorden we onlangs van een ander ongelukje. De molenaar was alleen en had gelukkig een telefoon bij zich. Zo kon hij dus een collega bellen om de molen stil te zetten.

Het spreekt voor zich dat een molenaar in staat moet zijn om alleen een molen te bedienen. Maar ook al werk je nog zo veilig er kan altijd iets onvoorziens gebeuren.

De opmerking van een ambulancemedewerker dat mensen bij een ongeluk vaak wel een mobiel bij zich hebben, maar dat zij niet weten met wie ze contact moeten opnemen bij urgentie. Het zou dus verstandig zijn daarvoor in het mobieltje het telefoonnummer onder het gangbare internationale ICE = In Case of Emergency nummer van die persoon of personen op te nemen met wie contact moet worden opgenomen.

Bij meerdere nummers kan men namen gebruiken onder ICE1, ICE2 enz. Dus ook van een collega-molenaar.

Hub van Erve / Huub van Est

De Kam

Samenwerken

In de twee jaar dat ik nu voorzitter ben, zijn er twee dingen die de boventoon voeren in het werk. Bovenaan staat de herziening van de opleiding en de examenreisen. Daar gaat veel tijd in zitten van een aantal vrijwilligers bij het Gilde. We maken goede voortgang en de samenwerking met de examencommissie van de Hollandsche Molen verloopt goed. Dankzij subsidies van het Prins Bernhard fonds en de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed kunnen we zorgen voor goed lesmateriaal. De instructeurs spelen een sleutelrol bij de opleiding. Goede ondersteuning en kwaliteitsbewaking staan nog op ons verlanglijstje. Een goede tweede is de samenwerking met andere organisaties. Daarover heb ik al eerder geschreven in "De Kam". De belangrijkste zijn toch wel De Hollandsche Molen en de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed. Beide organisaties zijn van groot belang voor ons. De Hollandsche Molen examineert onze leerlingen en is een goede partner in biotoopzaken. Ook de ARBO regelgeving over veiligheid in en om de molen wordt samen met de Hollandsche Molen aangepakt. Daarnaast ondersteunt en adviseert de vereniging vele moleneigenaren bij onderhoud en beheer van hun molens. De Rijksdienst heeft een duidelijke inbreng als het gaat om onze rol en positie als "immaterieel erfgoed" door de discussie aan te zwengelen en door onze opleiding financieel te ondersteunen. Aangezien velen van ons belasting betalen, dragen we op die manier ons steentje bij aan de Rijksdienst. Bij De Hollandsche Molen ligt dat anders, zij is als vereniging afhankelijk van leden. En hoe meer leden, hoe sterker haar positie. Daarmee kan ze haar nuttige werk beter uitvoeren. Het schijnt dat veel Gildeleden geen lid zijn van De Hollandsche Molen. Ik ben dat zelf ook een tijd lang niet geweest, het Gilde was toch een wat stoerdere club. Maar beide verenigingen hebben elkaar nodig als het om molenbehoud gaat. Dat kan het beste tot uiting komen in een lidmaatschap van beide verenigingen.

Theun Vellinga
Voorzitter

Als je er in gelooft moet je er voor gaan

Op 5 februari 2010 werd de Evert Smit Biotoopprijs 2009 uitgereikt aan Hans Dobbe in Wageningen. Hij kreeg de prijs voor zijn inzet, vasthoudendheid en inspanningen de afgelopen jaren voor het behoud van een goede biotoop van korenmolen De Vlijt in Wageningen. Een en ander heeft geresulteerd in aanpassing van bouwplannen en het zeker stellen van het bedrijf van deze ambachtelijke korenmolenaar.

Zichtlijnen en windvang

We kwamen uit de richting Arnhem Wageningen binnen. Na zo'n 1000 meter moest we volgens de kaart die we hadden geraadpleegd rechtsaf. Maar we hoefden de meters niet te tellen. Vanaf de invalsweg was de molen al te zien en "molende" boven de huizen uit. Goede zichtlijnen dus. Goed dat deze behouden blijven. Maar zichtlijnen waren niet het enige waar het om ging. Ook de windvang zou door de voorgenomen nieuwbouw in het gedrang komen. Vanaf 2006 stortte Hans Dobbe zich op het behoud van de molenbiotoop van "zijn" molen waarvan de gemeente eigenaar is en waarmee hij zijn brood verdient. Dat resulteerde uiteindelijk in april 2009 in resultaten.

Biotoopdiplomaat

Zo werd hij genoemd in het artikel in Molens van de Hollandsche Molen van september 2009. In het artikel wordt uitvoerig ingegaan op alle stappen die hij heeft moeten zetten om de biotoop veilig te stellen. Wat opvalt is de onzekerheid die overheidsinstanties bieden. De gemeente die terugkomt op eerdere standpunten, de provincie die de

Hans Dobbe met oorkonde

molenverordening aanpast ten gunste van de gemeente enz. Procedures, bestuursrechter, Raad van State; het valt alle maal te lezen in het artikel van de Hollandse molen. Gelukkig nam de projectontwikkelaar die het ook allemaal te lang ging duren zelf het initiatief om te praten en tot een oplossing te komen. Dat leidde tot een vaststellingovereenkomst waarin alle partijen zich konden vinden.
In het nieuwe bestemmingsplan werd een molenbeschermingszone opgenomen met een gegarandeerde windvang in een straal van 400 meter.

Vlijt en kwaliteit

Molen de Vlijt stamt uit 1879. In de oorlog werd hij getroffen door granaatvuur en in 1946 dreigde hij te worden gesloopt. Hij werd toen voor de eerste keer gered door Max van Hoffen uit Bennekom die zich ook voor andere molens had ingezet. Van hem heeft hij geleerd dat "als je er in gelooft er ook voor moet gaan" In 1952 was de molen voorzien van van Busselwieken weer maalvaardig hersteld. Nadat de gemeente eigenaar was geworden onderging de molen in de zeventiger jaren een grondige restauratie. In juni 1979 startte Hans Dobbe zijn bedrijf en begon te malen voor bakkers en thuisbakkers. Inmiddels is onder in de molen ook molenwinkel te vinden waar allerlei granen en graanproducten te vinden zijn. Het bedrijf is niet alleen aangesloten bij het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde (AKG) maar heeft ook sinds 1981 het ECO keurmerk voor de graanproducten die op de molen worden verwerkt. Al 125 jaar Vlijt en Kwaliteit luidt dan ook het motto.

Prijsuitreiking

Na het bezoeken van de molen vond iets verderop de prijsuitreiking plaats. Het was een kleine aangename en gezellige bijeenkomst met uiteraard molenkoeken. Vice-voorzitter Frans Tullemans hield de toespraak dan ook kort en noemde Hans Dobbe een voorbeeld dat duidelijk maakt dat je ook als persoon iets kunt doen. Biotoop is niet vanzelfsprekend. Zeker niet in stedelijk gebied en een stedelijke omgeving. Daar zijn het dan misschien niet de bomen, maar de bedreigingen zijn niet minder.
En daarbij spelen molenaars een belangrijke rol. Of zoals de onlangs overleden John Meinema vorig jaar bij de prijsuitreiking van de biotoopprijs het uitdrukte: "molenaars zijn de ogen en oren van de molen".

Iets voor jou

Hierna was het woord aan Hans Dobbe. Hij vond het jammer dat de voorzitter van het Gilde verhinderd was. Want deze leerde hij jaren geleden kennen toen hij op de molen leste en natuurlijk ook het stof van trappen en zolders moest opruimen. Goede herinneringen had hij aan Evert Smit, zijn examinator en later toen hij biotoopwacht was. Dan bestookt deze hem met stukjes over bestemmingsplannen en bouwplannen en stond er een krabbel bij met "Hans, iets voor jou, je hebt zes weken om te reageren. Als een havik waakte hij over omgeving en windvang. "U begrijpt, ik ben nog steeds biotoopwachter op de Vlijt".

Huurbaas

Tot slot bedankte hij een achttal personen en instanties die een steentje had bij bijgedragen aan het resultaat. Waaronder de buurtbewoners en de advocaat met een molenhart Ook de projectontwikkelaar die bereid was het oorspronkelijke plan los te laten en de gemeente Wageningen werden in het dankwoord genoemd. Ook al had hij het niet geweldig gevonden om tegen zijn huurbaas, de gemeente, te moeten ageren.
Daarna werd er onder het genot van een drankje nog gezellig nagekaart. Eens te meer bleek weer hoe belangrijk een draagvlak onder mensen in de omgeving en van belangstellenden is.

Huub van Est
Foto's: Huub van Est, Ed van Gerven (DHM)

Tijdens de toespraak.

En aan het werk

Stuifsneeuw

Wat is een van de leuke dingen van molenaar zijn? Je staat rechtstreeks in verbinding met het verleden. Ooit, toen je klein was, hoorde je van oudere mensen van stuifsneeuw en dat die overal doorheen komt. Je kon 's ochtends wakker worden met een dun laagje sneeuw op je dekens. In de moderne potdichte woningen met dubbel glas, waar het overal twintig graden Celsius is, kunnen velen zich daar niks meer bij voorstellen. Zo niet de molenaar die op de kortste dag van 2009 nog even naar boven klimt. Die aanschouwt het met zijn eigen ogen.

Wanwichtigheid

Op diezelfde dag, maandag voor kerst, overwoog ik bij mezelf of ik zou gaan draaien met de molen. Er was een aardig briesje uit het zuidwesten en uit die hoek heeft mijn molen prima windvang. Het gevlucht stond echter op noordoost en dus zou er 180 graden moeten worden gekruid en dan krab je je wel even achter de oren met een zwaar kruiende kap. Een aantal argumenten hebben mij er van weerhouden om aan het werk te gaan. De temperatuur was ruim onder nul en zou daar ook ruim onder blijven. Er lag een behoorlijk laagje sneeuw op de stelling.
Nou heb ik wel geleerd om op een gladde stelling op de been te blijven, maar als je ver moet kruien wil je je toch elke keer goed schrap kunnen zetten om de kabel uit te rollen en daar zou geen sprake van kunnen zijn, zelfs niet na het vegen van de sneeuw als dat al zou lukken. Verder lag er sneeuw op de wieken, op de een wat meer dan de ander en dat betekent wanwichtigheid.
Omdat het vaste sneeuw was en het bleef vriezen, zou het er ook niet zomaar afvallen. Verder zat het er dik in dat de opgerolde zeilen niet of moeilijk uit te rollen zouden zijn omdat ze vastgevroren waren. De zeilen van de horizontale roede waarschijnlijk meer dan de andere, omdat die meestal natter zijn, c.q. worden en dus vaster vriezen.

Midwinterhoornblazen

De volgende dag waren er midwinterhoornblazers op de stelling om 08.45 uur om de zonsopkomst te begroeten na de langste nacht. We hebben geen zon gezien, het weer was grijs, maar het klonk mooi. Ik had de sneeuw een beetje van de stelling geveegd voor de blazers. Al gauw viel de dooi in en kon ik alsnog aan het kruien en heb die dag nog een uur of zeven gedraaid.

Op tweede kerstdag was er een prima draaiwind en heb ik op een lange dag zelfs meer dan tienduizend omwentelingen gemaakt en dat was voor het eerst dat me dat is gelukt. Op dinsdag 29 december op het oosten met een rustig gangetje gedraaid totdat het begon te ijzelen. Toen heb ik de vier volle enden meteen afgezeild.

Gladde hekken

De dag daarop lag er een best pak sneeuw. Er was een aardig windje, er hoefde niet te worden gekruid en de wieken en de stelling zaten onder de sneeuw. Toch even geprobeerd en de vang gelicht. Tot mijn verbazing, of eigenlijk ook niet, ging het behoorlijk hard vooruit, bijna rond en toen kwam het zaakje even hard weer terug, om vervolgens schuin tot stilstand te komen met het end dat eerst onder stond linksboven.
De haak moest er bij komen om het zaakje weer rechtop te krijgen. Vervolgens was er hoegenaamd geen beweging meer in te krijgen, ook duwende niet. Dat is dus de wanwichtigheid die je krijgt met sneeuw.
Het zeil van het end dat toen onder stond was wel redelijk bruikbaar, maar het hek was spekglad van aangevroren smeltwater. Omhoogklimmen was geen sprake van, maar de kikkers zaten dichtgesneeuwd dus konden de lussen niet vanaf de stelling er om worden gegooid. Gewoon wachten tot alles is weggedooid was het enige dat er op zat.

Elfstedentocht

Voor het overige weerhoudt kou op zich mij niet om te draaien. Tijdens de laatste Elfstedentocht draaide ik met de molen De Fortuin in Hattem met een geleende Friese vlag in een end en de Hattemer vlag in het tegenoverliggende ter ere van de Hattemers die de tocht meereden.
Als je toch draait onder winterse omstandigheden is het volgende van belang: Gaat het vriezen met natte touwen en zeilen, dan wordt het een toer de touwen weer los te krijgen en de zeilen op te rollen, dus: snel afzeilen. Bij ijzel geldt hetzelfde. Je zeilen veranderen in korte tijd in een plank. Bovendien wordt de stelling onbegaanbaar.
Ook als het gaat sneeuwen en de sneeuw blijft goed liggen, dan kun je beter afzeilen. De sneeuw hoopt zich op tegen de zeilen en de roeden en de stelling wordt slecht begaanbaar. Blijft het gevlucht echter sneeuwvrij doordat de sneeuw niet aanpakt, dan kan je doordraaien naar mijn mening.

Met droog vriezend weer, droge zeilen, droge touwen en een begaanbare stelling, kun je prima draaien al vriest het tien graden.

Gerrit Kouwenhoven
Molenaar in Veessen

Traditionele zegening patroonheilige

Wie in Oostrum-Venraij op zoek gaat naar de "Rosmolen van Geijsteren" komt in het bos niet terecht bij een rosmolen maar bij een watermolen. Passend in de traditie is de weer volledig maalvaardige molen kort geleden ingezegend. De schutspatroon van de molenaars, St Victor, naar wie vele molens zijn genoemd, speelde daarbij een centrale rol.

Houten gangwerk

Zicht op de watermolen

Gebeiteld kruis in de loper van het steenkoppel

Verwarrende naam

"De Rosmolen van Geysteren" is een watergedreven korenmolen in Oostrum-Venray, in het noorden van Limburg. De naamgeving is verwarrend; het is geen rosmolen en hij ligt niet in Geijsteren, een naburig dorp van Oostrum. De historie is daar debet aan. De molen is vrijwel altijd in het bezit geweest van de Heren van Geysteren en Spraeland. Zij zetelden in het kasteel van Geysteren. De historische gegevens van de Rosmolen zijn echter bij de grote kasteelbrand in 1918 verloren gegaan. Daarom kan de geschiedschrijving van de molen slechts fragmentarisch bij elkaar gesprokkeld worden. Zo weten dat voor het eerst over "De Rosmeule" wordt gesproken in 1520. Uit een bewaard gebleven dokument blijkt dan dat de molenaar/pachter van de Rosmeule jaarlijks aan de weduwe van de Heer van Geysteren 12½ malder rogge moest leveren. Maar of het de molenaar van een rosmolen is of van een watermolen, is niet bekend. Ruim honderd jaar later, in 1626, meldt het "Meetboek van Venray" dat er op die plaats – plaatselijk genoemd "De Rosmolen" - sprake is van een ros – en watermolen. Zij zijn eigendom van de Heer van Geysteren.

Molendwang

Dat is dus de eerste zekere vermelding van een watermolen op De Rosmolen. Het is tevens de laatste keer dat er sprake is van een rosmolen. In de volksmond is het ter plaatse echter "De Rosmolen" blijven heten. Uit een akte dd. 23 februari 1649 blijkt dat er oostelijk van de beek een nieuwe beekloop gegraven is om een beter verval te bewerkstelligen. De watermolen wordt om die reden een 200 meter verplaatst. Deze dure investering – beekverlegging en de herbouw van de molen - leidde er toe dat de heer van Geysteren zijn onderdanen beval om op die molen hun graan te laten malen. Het Tableau der gemeente Venray van 1822 vermeldt dat de Rosmolen één paar molenstenen bezit voor het malen van rogge. Het rondsel op de steenspil werd rechtstreeks door het grote aswiel aangedreven. Het onderslagrad had een middellijn van 5,40 m en de waterwerken waren geheel van hout.

'In de loper van het natuurstenen steenkoppel is een kruis uitgehouwen'

Wintermolen

Economisch was het de minst belangrijke van de drie watermolens die Venray rijk was. Ook wordt er melding gemaakt dat het een wintermolen betreft die doorgaans van oktober tot april kon malen, als de wateraanvoer voldoende was. Werd de rosmolen in de andere maanden gebruikt? We weten het niet. In 1861 is de houten watermolen geheel vervallen en ingestort. Er wordt dan een vergunning bij de Gedeputeerde Staten van het Hertogdom Limburg aangevraagd en verkregen voor de bouw van een nieuwe molen. Nu wordt de molen van steen opgetrokken - 5 bij 5 meter - en dat blijkt duurzamer want tot op heden is hij behouden en heeft hij zelfs de oorlogschade overleefd. De ijver waarmee de semi-overheid instelling "waterstaat" vanaf begin 1900 de regeling van het waterpeil ter hand nam eiste ook zijn tol bij de Rosmolen. In 1928 werden de stuwrechten verkocht en dat betekende de stillegging van de Rosmolen.
De molen en de nabijgelegen molenhoeve, die deel uitmaken van het grote "Landgoed Geijsteren" bleven eigendom van de Heer van Geijsteren, de baronale familie De Weichs de Wenne. In 2000 werd de molen door de familie gerestaureerd en weer maalvaardig gemaakt. Het gangwerk is geheel van hout en heeft een enkelvoudige aandrijving. Het luiwerk moet handmatig bediend worden en er is een steentrommel in plaats van een steenkraan.

Inzegening

Sinds de restauratie wordt er het jaar door wekelijks tarwe gemalen. De molenaar/pachters die op de molen werkzaam zijn geweest waren – zoals gebruikelijk in Limburg – rooms katholiek. Enige hang naar devotie was hen niet vreemd. Zo is in de loper van het natuurstenen steenkoppel een kruis uitgehouwen. Maar of de molen ook ooit gezegend is geworden is niet bekend. Voor de huidige mulders, Joop Hoex – tevens bewoner van de molenhoeve- en Willem Eickmans, was dat een reden om deze mogelijke omissie te herstellen. Nadat zij in het bezit waren gekomen van een beeld van de patroonheilige van de molenaars, St. Victor van Marseille, wilden zij dat er ten aanzien van het beeld een bijzondere en blijvende band met God en de kerk tot stand werd gebracht middels zegening door een priester. De patroonheilige is immers in de christelijke religie een heilige en deugdzame man of vrouw die beschouwd

wordt als een verdediger van een specifieke beroepsgroep.

Patroonheilige

St. Victor van Marseille is al vanaf de middeleeuwen de patroonheilige van de molenaars. Hij was een Romeins officier rond het jaar 300 na Christus die het christendom verkondigde. Dat werd hem niet in dank afgenomen door de Romeinse heersers die goden aanbaden. Hij werd gevangen gezet. Nadat St. Victor ook nog eens zijn bewakers bekeerde, was de maat vol en werd hij ter dood veroordeeld door verbrijzeling tussen twee molenstenen. Het is om die reden dat St. Victor doorgaans wordt afgebeeld gekleed in een Romeins militaire jurk en een molen en/of molensteen. Om de eenvoudige plechtigheid van de zegening enige luister te geven werd een afvaardiging van het plaatselijke Koninklijk St. Willibrordus Gilde uit Geijsteren gevraagd. De keizer en de koning van het gilde gaven acte de présence.

Willibrordusgilde

De gildebroeders zijn van oudsher beschermers en verdedigers van de dorpsgemeenschap. Bij de overstromingen van de Maas in 1993 en 1995 bewaakten zij nog het welzijn van de door het water ingesloten bejaarde bewoner van de molenhoeve op de Rosmolen. Geheel naar liturgische traditie werd op 20 november 2009 door de pastoor van de parochie Geijsteren het beeld van St. Victor gezegend. In zijn inzegenings-gebed zei de pastoor:
"Langs beken bouwen wij molens, waar stenen bewogen door de kracht van het water het gouden graan vermalen tot basis voor wat brood en leven brengt. God, kom met die zegen in ons midden. Doe die zegen neerdalen over dit beeld van St. Victor, patroon van deze molen hier en van allen die er werken. Vervul hun diepste verlangens en wees er als een wachter over deze molen en het bekwame en toegewijde werk van Joop en Willem. Mogen zij er vreugde aan beleven en anderen mee van dienst zijn. Mogen allen die hier als wandelaars komen en even pauzeren geraakt worden door de schoonheid van deze plek en het kostbare werk in deze molen. Mogen zij de beschermende en inspirerende kracht van St. Victor blijvend ervaren en tastbaar maken voor allen die hier komen. Kom nu met uw Zegen: In de Naam van de Vader, In de Naam de Zoon en in de Naam van Heilige Geest. Amen".

Omdat de Rosmolen op een zo'n prachtig locatie is gelegen werd de plechtigheid besloten met een lofzang op de natuur, geënt op het Zonnelied van Franciscus van Assisi. Vervolgens bracht de pastoor het beeld de molen in waar het een vaste plaats heeft gekregen.

Willem Eickmans, Mulder
Foto's: W. Eickmans

Uit de molen geklapt...

Aangenaam verrast was ik toen ik op de cover van de Gildebrief "de Witte Juffer" in al haar glorie zag. Daarna het hartverwarmend artikel over de eerste vrijwillige molenaars met respect gelezen. Nu weet ik iets meer over het ontstaan van onze vereniging.

Maar mijn stemming sloeg totaal om door het lezen van het "pak" exameneisen. Ik dacht dat de cursus vereenvoudigd zou worden, allemaal regels en regeltjes, wat zijn we toch ver verwijderd van de pioniers van toen. Maar één ding is zeker: de liefde van de huidige molenaarsvoor hun molens is nu nog even groot als toen.

Waar gaat het nu om? Heel simpel: het draaien en zorg hebben voor de molen Ik vergelijk het altijd met het rijbewijs, de eisen zijn toch niet zo dat je direct een ervaren vrachtwagen chauffeur moet zijn? Auto rijden leer je pas nadat je geslaagd ben, en dat vergeten heel veel molenaars! Heb wat meer vertrouwen in de nieuwe molenaars, want wat je lief hebt koester en bescherm je, roekeloosheid is daarentegen het andere uiterste Er kan toch niet veel mis gaan, als je maar over goede weerkennis beschikt en je molen niet te hard laat draaien.
Ik ken heel wat molenaars die een paar maanden les gehad hebben of gezakt zijn maar die zeker niet onderdoen voor de gediplomeerde molenaar. Wat is eigenlijk de status van het getuigschrift??

Instructeur, leerling.... en ervaring

Ik denk dat we niet zo elitair moeten zijn maar ons best moeten doen om te zoeken naar mensen die hart hebben voor onze molens. Dat geldt zeker voor de gebieden die dun bevolkt zijn.
Want de tendens is nu dat het vrijwilligerswerk veel flexibeler wordt uitgevoerd dan vroeger Er is een groot aanbod van mogelijkheden om je vrije tijd leuk te besteden. Men wil zich niet meer zo binden. Je zult daarom niet veel mensen meer aantreffen die jaar in jaar uit, iedere zaterdag de molen laten draaien.

Maar hoe creatief en inspirerend moet het niet zijn om met een groep mensen zo'n mooi stuk cultureel erfgoed als de molen, te behouden en te presenteren voor de toekomst!?

Ton Koops
vrijwillige molenaar
"de Witte Juffer"

B. VAN DE VOORT

Koffie en koude vingers

De molen staat al sinds begin december stil. Een aantal van de lezers is het al opgevallen en om alle onduidelijkheid omtrent dit onderwerp op te helderen, acht ik een korte toelichting op zijn plaats. De eenvoudige reden waarom we niet hebben kunnen draaien de afgelopen winter is omdat we midden in een restauratie zitten. Niet van de molen zelf, want wegens drukte bij de molenmaker is die pas in het voorjaar gepland. Nee, sinds begin november is een plaatselijke ondernemer begonnen met het herbouwen van ons molenaarsonderkomen. Ons hokje is helemaal afgebroken en er zal iets nieuws verschijnen, dat volledig voldoet aan alle eisen voor isolatie en hygiëne.

Prachtig natuurlijk, maar in de tussentijd is het voor ons molenaars helaas niet mogelijk geweest te draaien. Niet dat het niet kan, begrijp me niet verkeerd. De molen is nog steeds gewoon draaivaardig, maar u snapt dat ik met de ijzige kou van afgelopen winter natuurlijk niet een hele zaterdag op de molen kan zijn. Zonder de mogelijkheid om warm te zitten is een dag wel lang. Zeker als er weinig bezoekers langskomen, wordt het dan al snel saai.

Normaal spraken wij na het opzeilen onder het genot van een kop koffie met molenaars en leerlingen het weer, de theorie van de standerd en het leven in het algemeen door, maar dat bleek in het barre winterweer niet meer mogelijk. De senseo is wel in de molen gezet en we hebben er ook wel eens koffie gedronken, maar het was niet hetzelfde als in het molenaarshok. We hebben het nog wel even gehad over draaien met aflossing, de ene molenaar 's ochtends en de andere 's middags, maar om alleen twee uur in een koude molen te zitten, is helemaal niks.
Ondanks dat de verveling op de zaterdagen al heeft toegeslagen, heb ik aanbiedingen voor het invallen en meedraaien op andere molens moeten afslaan. Ook op deze molens was de mogelijkheid tot warm zitten niet voorhanden en dan wordt draaien al snel een lastige opgave.

Voor iedereen die benieuwd is hoe het eindresultaat eruit ziet: Eind maart zal de restauratie zijn afgerond. U bent vanzelfsprekend van harte welkom voor de bezichtiging van ons nieuwe molenaarsonderkomen. Helaas zal de molen vanaf begin april niet meer kunnen draaien, wegens restauratie van staart, schoren en gaandewerk, maar de molenaars zullen elke zaterdag van tien tot drie aanwezig zijn. De koffie staat voor u klaar.

Ons lesje geleerd

Gelukkig, weer terug op ons eigen molentje. Al met al heeft het een half jaar geduurd voor de kap van onze molen gerepareerd kon worden. En nadat de reparatie is uitgevoerd willen we wel zo snel mogelijk weten of het allemaal als vanouds functioneert.

Wind

Maar dan, wachten op wind. We hebben de indruk dat het juist op zaterdag nauwelijks meer waait. Tijd om de molen met onze leerlingen zeker op een paar wezenlijke punten kritische te controleren. Het beetje wind dat er is hebben we aangegrepen om toch maar te gaan kruien en de zeilen voor te leggen. De molen draaide en daarmee is ook alles gezegd.

Een week later hadden we eindelijk weer eens zo'n lekkere maalwind. Als gebruikelijk de controle uitgevoerd, gesmeerd, gekruid, zeilen voorgelegd. Iedereen in opperbeste stemming, want daar doen wij het met onze leerlingen voor: Leren draaien met dat ding. De oude dame draait er lustig op los. Tijdens vangoefeningen de vang nog geïnspecteerd en afgesteld.

Gekraak

Na de koffie draaien we het restant graan er wel even door. Kan nou goed bij deze wind. De stenen worden bijgezet, de vang er af en mal.... Het woord malen is nog niet gevallen, of we horen toch een gekraak. Vangen, naar buiten. Nog voor de vang er op ligt nogmaals gekraak. Verschrikt kijkt iedereen naar boven, dat is wel duidelijk, daar kwam het vandaan. De trap op, ons afvragend wat er in hemelsnaam gebeurd kan zijn.

Een blik op de zoldervloer verraadt al een antwoord. Kammen, koppen van kammen. Een van de bonkelaar en meerdere van het bovenwiel. Vreemd. Het valt ons op dat in het bovenwiel er na een hele reeks kammen er weer een gebroken is en verder op nog een. Bij nader inzien lijkt het te maken te hebben met de omwenteling van de bonkelaar. Nog vreemder is te constateren dat een kam van het bovenwiel op de voorkant van een kam van de bonkelaar staat. Het bovenwiel is zeker 5 cm naar voren geschoven.

Oorzaak

Bij het zien van de afgebroken kamkoppen van het bovenwiel zien we houtwormgaatjes. Nogal wat. Waarschijnlijk de oorzaak. En dan begint

De gaatjes...

...en de gevolgen

het redeneren, het op een rij proberen te zetten waardoor het bovenwiel naar voren geschoven kan zijn. Door te willen gaan malen zijn de stenen zijn bijgezet, daardoor worden de kammen van het bovenwiel en de bonkelaar zwaarder belast. Een door houtworm aangetaste en daardoor verzwakte kam van het bovenwiel is door de druk afgebroken. De kop is tussen de kammen van de bonkelaar blijven hangen.

Na bijna een ronde van de bonkelaar kwamen de kammen van het bovenwiel de obstructie tegen. De afgebroken kop probeerden ze met grof geweld tussen twee kammen van de bonkelaar te duwen. Daar kwam letterlijk en figuurlijk gedonder van. Door deze druk wordt het bovenwiel naar voren geduwd. In dat proces breekt een van de kammen van de bonkelaar [acaciahout] en weer een, twee van het bovenwiel. Dan valt er een gat. Kammen raken elkaar niet goed meer en nog erger, ze lopen niet meer in elkaar, maar op elkaar.

Dure les

Voor ons en zeker ook voor onze leerlingen een zeer leerzame morgen. Allen hebben ervaren dat het na normale inspectie toch anders kan gaan dan je verwacht. En als er wat mis gaat dat je adequaat moet kunnen reageren, waarna je op onderzoek uitgaat en probeert te achterhalen waardoor het heeft kunnen gebeuren en hoe dit mogelijk voorkomen had kunnen worden.

Inspecteren van de kammen levert op dat er al meerdere keren kammen vervangen zijn. Er zitten zowel oude als 'nieuwere' in. Waarschijnlijk zijn het de oudste die houtwormgaatjes vertonen, niet alleen in de kop, maar ook in de staart. 14 kammen moeten vervangen worden. Al met al een dure les.

Of het een wijze les geweest is ? Dat zal moeten blijken uit de conclusies die getrokken zijn, uit het effect van de oplossing waarvoor gekozen wordt als antwoord op de vele gerezen vragen zijn. Vragen over het gebruik en de negatieve eigenschap van de houtsoort. Beukenhout schijnt erg gevoelig te zijn voor houtworm. Vervangen we dus alle kammen van het bovenwiel en gebruiken we een andere houtsoort? Blijven we dezelfde houtsoort gebruiken en vervangen we alleen die gebroken en zichtbaar aangetast zijn? En als er vervangen moeten worden dan zijn deze leerlingen aardig ingewijd in de geheimen van de vele kanten van een kam. Zo leert de praktijk.

Jan Jansen en Wim Ruiter
Foto's: Simon van Kampen en brochure RCE

Meer informatie: Wie meer wil weten over houtwormen, boktorren en andere insecten die het hout aantasten kan terecht bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Zij hebben een brochure Techniek, Insecten in hout.

Larve houtworm

Houtworm

Werkgroep herziening molenaarsopleiding

Bijeenkomsten met instructeurs Wat levert het op...

De bijeenkomsten in het land met de instructeurs hebben voor het bestuur en de werkgroep voldoende stof tot nadenken opgeleverd. In zoverre kunnen ze als waardevol en geslaagd worden beschouwd. Dat is zeker een compliment voor jullie die er actief aan hebben deelgenomen. Het ging voornamelijk om de structurele invoering van de herziening.

Discussie

Door de discussie er over werden diverse inhoudelijke punten vanuit het veld belicht. Knelpunten werden duidelijk naar voren gebracht, aanvullingen en ideeën aangedragen. En daar deden we het voor. Als bestuur streven we naar niet alleen opleiden, maar ook besturen vanuit de praktijk. Zo zullen we in de loop van de tijd aandacht moeten besteden aan de taak als beheerder van een monument, gebouwd om reden van een bepaalde functie, de essentiële rol van betekenis van het culturele erfgoed.

Molenfuncties

Daarnaast, en dat voelen de meeste instructeurs goed aan, als je eenmaal vrijwilliger bent zou je als het enigszins kan die molen ook zijn functie willen laten vervullen; malen, olie slaan, hout zagen enz. Pas dan vullen cultureel en immaterieel erfgoed elkaar volledig aan. Daarbij komt dat de bezoeker door een werkende molen beter en meer geïnformeerd wordt. Het plaatje is dan ook af.
Willen we overstappen naar bedrijfsmatig met de molen omgaan, dan zullen we, naast de bestaande opleiding voor korenmolenaars bij het AKG, na moeten denken over de zin van andere 'kopopleidingen'.
Naarmate er meer gewerkt wordt, of de omstandigheden veranderen moeten we ons er ook van bewust zijn van de gevaren waaraan we bloot staat , is een verbandtrommel alleen niet voldoende en zou een molenaar ook een cursus EHBO moeten volgen.

Instructeur en leerling

Aandacht zou ook besteed moeten worden aan de omgang met elkaar op de molen. Door daarvoor richtlijnen te formuleren of afspraken te maken geven we aan dat we het belangrijk vinden dat we van elkaar weten wat we aan elkaar hebben en mogen verwachten.
Zo hebben we al eens eerder gesteld dat een instructeur verantwoordelijk is voor het geven van de opleiding. Hij kiest voor zijn methode, zijn manier. En daar willen en kunnen we hem dan ook bij helpen door bijv. het organiseren van workshops. Verontruste geesten dachten dat door het schrijven van bijv. het opleidingsplan alleen maar zo opgeleid zou moeten worden. Niets is minder waar. Dat geldt ook voor de leerling. Hij is verantwoordelijk voor het volgen van de opleiding. Voor hem hebben we het logboek geschreven. Hij volgt de opleiding op zijn manier. Laat dat duidelijk zijn.

Streekeigen benamingen

Bij het ontwikkelen van lesbrieven zal aan die mate van vrijheid op inhoudelijk vlak zeer zeker ook aandacht besteed moeten worden, met name aan streekeigen benamingen en waken voor standaardisering van handelingen. Waar we landelijk wel naar streven is uniformiteit in het bevorderen van inzicht, een verworvenheid als gevolg van de herziening van de exameneisen. Het bevorderen van inzicht is duidelijk een van de speerpunten bij het ontwikkelen van de lesbrieven. Andere zijn bijv. een structuur die voor ieder die aan de opleiding mag beginnen helder is; een waarbij de praktijk en theorie duidelijk aan elkaar gekoppeld zijn; ook een waarbij andere mogelijkheden worden aangereikt en met elkaar worden vergeleken.

Informatie uit het veld

Het ontwerpen en schrijven van lesbrieven hebben we weliswaar uitbesteed, verstrekt aan een instantie die op professionele basis de opdracht uitvoert. Voor de invulling, voor de inhoud ervan hebben we jullie nodig, de voeding moet uit het veld komen, zoals informatie over de praktijk, praktijkvoorbeelden, praktijkopdrachten, wijzen van instructie geven, aanpak van leerlingen, gebruik van instructiemateriaal.
Op basis van binnengekomen materiaal zal Werkgroep III een selectie moeten maken en aangeven wat in welke lesbrief opgenomen moet worden. Door zo samen de opleiding gestalte te geven verbreed je het draagvlak en slagen we met zijn allen.
Neemt niet weg dat we voordurend de vinger aan de pols moeten houden en de opleiding tegen het licht blijven houden onder het motto: "Het kan altijd anders".

Coördinator opleidingen Jan Jansen

Het Logboek

De herziening van de opleiding begint langzamerhand steeds duidelijker vorm te krijgen. In september 2009 werden de vernieuwde exameneisen al gepresenteerd aan minister Plasterk. Nu is er dan het logboek. Het logboek is de vervanger van het maalboekje. In een aantal afdelingen werd al gewerkt met een concept-versie van het logboek. Deze versie is aangepast aan de vernieuwde exameneisen. Ook is de feedback van leerlingen en instructeurs die met het concept gewerkt hebben meegenomen in de definitieve versie. In dit artikel willen wij het logboek introduceren en het werken ermee verduidelijken aan de hand van voorbeelden.

Voor wie is het logboek bestemd

- Gebruik verplicht: leden in opleiding die lid geworden zijn na 31 december 2009
- Gebruik sterk aangeraden: leden in opleiding die lid zijn geworden voor 1 januari 2010 en al met het concept-logboek aan het werk zijn
- Gebruik mogelijk: leden in opleiding die nu nog met het maalboekje werken. Gebruik de verschillende logboekonderdelen naar eigen inzicht als aanvulling op je maalboekje.

Het logboek is de plaats waar de informatie over en van de leerling als lid in opleiding voor Vrijwillig Molenaar wordt opgeslagen. De activiteiten op opleidingsgebied worden hierin verzameld. Het logboek zal, net als het maalboekje, bij opgave voor het examen opgestuurd worden aan de examencoördinator van het Gilde.

Het logboek is het persoonlijk opleidingsverslag van de leerling. Het is dusdanig ingericht dat de instructeur en stagemolenaar(s) de leerling beter kunnen begeleiden en volgen tijdens de opleiding.

Inhoud

Het logboek is een losbladig systeem en bestaat uit de volgende onderdelen: schutblad met persoonlijke gegevens, praktijkurenbladen, molenbezoekbladen, weerobservatiebladen, aantekeningenbladen, de checklist, overzicht afdelingsbesturen en overzicht instructeurs. Je krijgt standaard één exemplaar per blad. Je moet dus zelf kopieën maken voor je ze gaat invullen. Wanneer je over een computer beschikt kun je de formulieren downloaden van de website (ze zitten als PDF in een Zipfile) en naar behoefte uitprinten.

Hieronder bespreken we de verschillende logboekonderdelen.

Schutblad

Bevat de algemene gegevens van het lid in opleiding. Daarnaast is er een vak voor de verklaring van de instructeur, ten behoeve van de opgave voor het examen.Het is vrijwel gelijk aan het oude 'gele blad'. Dit is het bewijs van inschrijving in de opleiding.

Inleiding

Geeft een beknopte beschrijving van de fases in de opleiding en de inhoud van het logboek. Per blad staat hier in het kort omschreven wat hoe het gebruikt moet/kan worden. In dit artikel gaan we hier wat uitgebreider op in.

Richtlijnen voor lid in opleiding

Hier hebben we aangegeven wat het Gilde van de leerling verwacht, zoals afspraken met instructeur, het goed bijhouden van het logboek, het in acht nemen van de veiligheid. Daarnaast geeft het ook aan wat de leerling van de instructeur mag verwachten.

Praktijkurenblad

Nadat een leerling op een instructie- of stagemolen praktische handelingen heeft verricht vult hij dat op dit formulier in. Dit formulier vervangt de 'oude' maalbladen.

Gebruik

Wat moet je hier invullen? Datum, molen, molenaar spreekt voor zich. In de volgende kolom is ruimte voor weer & wind, zeilvoering, de geoefende praktische handelingen en de verrichtte werkzaamheden. Wanneer je een weerobservatieblad hebt ingevuld kun je voor het weer hier naar verwijzen. Als er tijdens de praktijkdag op de molen specifieke instructie is gegeven, of dit nu theorie was of praktijk, vermeld je dat ook hier. In de urenkolom schrijf je het aantal praktijkuren op. Dat zijn die uren dat je effectief op de molen bezig bent geweest met de molen. Wanneer je bijvoorbeeld tijdens een molendag de hele dag pannenkoeken hebt gebakken ben je niet acht uur met de molen bezig geweest. Overleg met je instructeur of stagemolenaar en vul de uren reëel in. Deze parafeert voor de juistheid van de ingevulde informatie. Tel de uren per blad op en rond af op hele uren. Neem het cumulatief mee naar het volgende blad. De bladen nummer je op volgorde door.

Stagemolenaars (zie ook de voetnoot)

Je praktijkuren zijn alleen geldig voor de examenleis van 150 uur, indien gemaakt bij een instructeur of een (stage)molenaar. (Stage) molenaars zijn geslaagde leden van het Gilde die bereid zijn leerlingen op hun molen te ontvangen en daar ook echt aandacht aan te besteden. Vraag bij je afdelingsbestuur de lijst met stagemolenaars[1] op. Je dient nog steeds minimaal 30 uren op andere molens dan de instructiemolen te maken, waarbij geldt: hoe meer variatie in je opleiding, hoe beter.

Molenbezoekblad

Om meer inzicht te krijgen in de diverse molentypen en molenfuncties, wordt de leerling aangemoedigd andere molens te bezoeken. De kenmerken en bijzonderheden van de bezochte molen kunnen aan de hand van het formulier 'molenbezoek' systematisch worden bekeken en beschreven.

Gebruik

Je neemt een leeg formulier 'molenbezoek' mee wanneer je een molen gaat bezoeken. Je loopt aan de hand van het formulier door de molen en benoemt of beschrijft de gevraagde onderdelen. Wanneer je er niet uitkomt vraag je de molenaar ter plaatse hoe het op zijn molen zit. Je vraagt de betreffende molenaar het formulier te controleren en te parafeeren. Wanneer je wat verder bent kun je het formulier ook achteraf in vullen, om te testen of je goed gekeken hebt en je je alles nog kan herinneren.

Weerobservatieblad

Het is voor de molenaar van levensbelang om op de molen het weer te observeren. Vroeger leefde men met het weer. Nu is dat anders, de mensen zijn niet meer gewend om zelf naar de lucht te kijken en te zien of het gaat regenen. Daarvoor hebben we toch de buienradar, nietwaar? Het blad 'weerobservatie' dient om het waarnemen aan te leren, zodat dit een 'tweede natuur' wordt. Naarmate men oefent met observeren neemt men beter waar en doet men gelijktijdig ervaring op hoe de molen op het (veranderende) weer reageert.

Gebruik

Het formulier is bedoeld om gedurende de hele dag, of dagdeel, dat je op de molen bent, het weer bij te houden. Je begint met het invullen van de onderdelen 'algemeen'. Bij 'weersverwachting' schrijf je kort de verwachting voor die dag op. Basis daarvoor zijn de geraadpleegde bronnen zoals het weerbericht in de krant, op de radio, TV, teletekst of internet, aangevuld met je eigen verwachting van de dag op basis van je eerste waarneming, als je naar de molen toe gaat.

Bij 'waarnemingen' ga je aan de hand van je eigen observatie de waargenomen windrichting, windkracht, bewolking en overige beschikbare waardes invullen. Vervolgens blijf je de rest van de dag het weer observeren en de waarnemingen noteren. Hoe vaak moet je observeren? Dat hangt natuurlijk erg van het weer af. Is het rustig, stabiel weer dan merk je dat er amper wat verandert. Als vuistregel kun je aanhouden om elk kwartier buiten te kijken. Is het echter een buiige dag dan kan zelfs die frequentie te weinig zijn. Om te voorkomen dat de tabel te snel vol is, noteer je je waarneming 1 keer per uur en als er een verandering optreedt. Aan het einde van de waarnemingsperiode vergelijk je de waarnemingen met de gegeven weersverwachting

en je eigen idee ervan. Had je dit verwacht? Noteer dit onder het kopje 'conclusie'. Het beste resultaat wordt bereikt indien je vanaf de start van je opleiding elke praktijkdag een formulier invult, tot het waarnemen een gewoonte is geworden.
Het formulier kan natuurlijk ook op andere dagen, wanneer je niet op de molen bent, worden gebruikt. Wanneer je bijvoorbeeld in het weerbericht leest dat er een frontensysteem passeert kan het erg leerzaam zijn dat met het weerobservatieformulier te volgen.

Aantekeningenblad

Dit blad wordt gebruikt voor het maken van aantekeningen met betrekking tot de opleiding. Zoals zaken die je instructeur je heeft geleerd, specifieke leermomenten of ervaringen. Verder bijzonderheden betreffende (les)molens of de opleiding. Bezoek van een theorieavond kun je ook hier aantekenen. Je kunt er afspraken met je instructeur of stagemolenaar in vast leggen, zoals door te nemen cursusmateriaal, lesbrieven of ander lesmateriaal.

Checklist

De checklist is een overzicht van alle kennis en vaardigheden die volgens de nieuwe examenreisen geleerd moeten worden. Het is een belangrijk hulpmiddel voor de opleiding. Voor leerling om te zien wat hij allemaal moet leren. Voor de instructeur om de leerling te volgen en te toetsen.

Gebruik

De checklist geeft informatie over wat je moet beheersen op drie niveaus: niveau 1 "weet waar het overgaat", niveau 2 "kan het uitvoeren", niveau 3 "kan het vlot uitvoeren en/of kan het uitleggen". Als het gaat om theoretische kennis is niveau 2 niet van toepassing. Met de checklist kun je zo dus zien op welk niveau je kennis en vaardigheden zitten. Je kunt je instructeur vragen je te toetsten aan de hand van de checklist. Hij vinkt dit op je checklist af. Zo houd je zicht op de voortgang van je opleiding. De instructeur houdt zicht op dat wat hij nog met je moet oefenen. Daarnaast kun je zien wat je nog moet leren. Ook de stagemolenaar(s) krijgen op deze manier inzage in je vaardigheden en kunnen zich zo toeleggen op hun specifieke kennisgebied.

Toelatingsexamen

Wanneer je aan de criteria van de checklist voldoet, en aan de overige eisen, kan je instructeur je bij het afdelingbestuur opgeven voor het toelatingsexamen.
We raden je aan om schutblad, logboekbladen en de checklist bij elkaar te bewaren, bijvoorbeeld in een handige ringbandmap. Neem dit pakket altijd mee als je naar de molen gaat om praktijkuren te maken. We wensen je veel succes met het werken met het logboek. Verder staat het Gilde altijd open voor suggesties ter verbetering.
Als laatste willen we op deze plaats iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan het tot stand komen van het logboek. Het concept-logboek is een product van Werkgroep II. De definitieve versie is gemaakt door de overgebleven leden van de subwerkgroep 'logboek' met medewerking van leden van de Examencommissie en instructeurs uit de afdelingen Noord Holland en Overijssel.

Namens de werkgroep 'logboek'
Geert Buys, Ingrid Friesema & Ranko Veuger

Voetnoten

Opmerkingen en Informatie

- **Stagemolenaar** is de nieuwe benaming voor gastgevend molenaar. Omdat we nog in een overgangsfase zitten heeft nog niet iedere afdeling een lijst beschikbaar met stagemolenaars.
- **Werkgroep II** bestaat uit: Pieter Hofkamp, Jan Jansen, Wim de Goeijen, Piet Lemmens, Rene Vogels, Geert Buijs, Ingrid Friesema en Ranko Veuger.
- **Logboek** Wie voor 1 januari 2010 lid is geworden kan het Logboek bemachtigen door het te downloaden van de Website van het Gilde. www.vrijwilligemolenaars.nl/gilde/documenten/Logboek (ZIP-formaat).
  Let op, wel eerst even inloggen. Anders kun je niet op dit adres komen! Wie niet over een computer beschikt kan contact opnemen met Gildeverzendingen. Zie hiervoor het Colofon op pagina 2.

Ledenvergadering 2010

UITNODIGING VOOR DE LEDENVERGADERING 2010 VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

De jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van het Gilde van Vrijwillige Molenaars vindt plaats op de gebruikelijke eerste zaterdag van april. Dit jaar zal de vergadering plaats vinden op 3 april 2010. In de Molenaarskamer onder molen de Windhond in Soest, Molenweg 32, 3764 TA Soest 035-6014691

De zaal onder de molen is vanaf 09.30 uur open. Bij aanvang van de vergadering kunt u aangeven of u gebruik wilt maken van de lunch (op eigen kosten).

OCHTENDPROGRAMMA (10.00 - 12.30 UUR)

1. Opening en woord van welkom door de voorzitter
2. Bestuursmededelingen
3. Vaststellen Notulen ledenvergadering 2009
   Opgenomen in Gildebrief 4/2009.
4. Jaarverslag 2009 van de secretaris
   Opgenomen in Gildebrief 1/2010
5. Vertrouwenspersoon voor het Gilde. Zie toelichting.
6. Financieel Verslag 2009 van de penningmeester
   Opgenomen in Gildebrief 1/2010.
7. Verslag van de kascommissie 2009
8. Vaststelling van de jaarrekening
9. Vaststelling begroting 2010.
10. Benoeming van de kascommissie en reservekascommissie
11. Bestuurstermijn Afdelingen
12. Voortgang vernieuwing van de opleiding
13. Rondvraag / Mededelingen
14. Uitreiking certificaten Korenmolenaars-cursus.
15. Sluiting.

12.30 - 13.30 uur: Lunchpauze.

In de lunchpauze is er gelegenheid om de molen De Windhond te bezoeken. Molenaar Tom Bakker heet ons van harte welkom.

MIDDAGPROGRAMMA (13.30 - 15.00 UUR)

In het middag programma staat de veiligheid in en rond de molen centraal en is er een programma waar u allen actief bij wordt betrokken.

Er is gelegenheid om molenmaterialen te presenteren, wanneer u hiervan gebruik wilt maken, neem dan contact op met secretaris@vrijwilligemolenaars.nl. De leden kunnen in de lunchpauze kennisnemen van de aangeboden materialen.

Uw aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld en we hopen dan ook op uw komst.
Het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

TOELICHTING

Toelichting Agendapunt 5. Aanpassing Huishoudelijk Reglement

Vertrouwenspersoon
In de Gildebrief van september 2009 was al te lezen dat het bestuur met preventief beleid rond ongewenste omgangsvormen en het aanstellen van een vertrouwenspersoon bezig is. Tenslotte is het beter om voorbereid te zijn op dit soort onverwachte dingen, dan op het moment zelf nog eens te moeten bedenken hoe dit aangepakt moet worden. Dit beleid moet ook worden vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement van de vereniging. Daarom stelt het bestuur voor om het Huishoudelijk Reglement als volgt aan te vullen:

Artikel 11. Ongewenste omgangsvormen
Het bestuur voert een beleid gericht op een voor alle leden veilige werkplek op de molen om ongewenste omgangsvormen als intimidatie, discrimina-

tie, pesten, agressie en geweld (psychosociale belasting) te voorkomen. Van de leden wordt verwacht dat men respect heeft voor ieders persoonlijke integriteit. Bij klachten over ongewenste omgangsvormen, kan men terecht bij de vertrouwenspersoon van het Gilde. Het beleid rond ongewenste omgangsvormen is vastgelegd in het protocol "Ongewenste omgangsvormen", welke als bijlage aan dit huishoudelijk reglement is toegevoegd.

Artikel 12. Slotbepaling
Het genoemde protocol wordt als bijlage aan het Huishoudelijk Reglement toegevoegd.

Protocol Ongewenste omgangsvormen

Toelichting
Waar mensen samenwerken, bestaat altijd een kans op ongewenste omgangsvormen. Het bestuur van het Gilde van Vrijwillige Molenaars streeft binnen de vereniging naar een sfeer waarin iedereen op een prettige manier kan functioneren en ieders persoonlijke integriteit wordt gerespecteerd.

Wat zijn ongewenste omgangsvormen?
Onder ongewenste omgangsvormen vallen alle vormen en toepassingen van (seksuele) intimidatie, discriminatie, pesten, agressie en geweld.

Beleid
Het bestuur informeert haar leden over de werkwijze rond ongewenste omgangsvormen. Dit om iedereen bewust te maken van ongewenst gedrag. Door een snelle herkenning en signalering kan actie worden ondernomen en daarmee worden ergere problemen voorkomen. Bij klachten of problemen op het gebied van ongewenste omgangsvormen, kan men terecht bij een vertrouwenspersoon.

De vertrouwenspersoon
De vertrouwenspersoon is het aanspreekpunt bij klachten en problemen rond ongewenste omgangsvormen. De vertrouwenspersoon zorgt voor de opvang van personen die geconfronteerd worden met ongewenste omgangsvormen en ondersteund ze met hulp en advies. Daarnaast geeft de vertrouwenspersoon voorlichting en (beleid)adviezen om de situatie te verbeteren en om ongewenste omgangsvormen in de toekomst te voorkomen.

Toelichting Agendapunt 9. Aanpassing statuten

Bestuurstermijn afdelingsbesturen

Momenteel worden nieuwe afdelingsbestuursleden voor onbepaalde tijd benoemd door het landelijk bestuur van het GVM. Dit in tegenstelling tot het landelijk bestuur, want daarvoor is een aantal jaar geleden besloten om het aantal bestuurstermijnen te beperken tot 3 x 4 jaar. Iets wat tot onze tevredenheid werkt.

In de huidige situatie ziet men dat afdelingsbestuursleden vaak jarenlang in het afdelingsbestuur zitten. Dit levert continuïteit op en daarnaast zijn de historie en achtergronden van beslissingen bekend. De ervaring en kennis van de langdurig zittende afdelingsbestuursleden zorgen daardoor voor een soepele organisatie van de opleiding. En bijkomend voordeel hiervan is dat het afdelingsbestuur niet zo vaak nieuwe bestuursleden hoeft te werven.
Maar dit systeem heeft zeker ook nadelen. Benoeming van afdelingsbestuursleden voor onbepaalde tijd zorgt ervoor dat men eindeloos lang afdelingsbestuurslid kan blijven. Daardoor krijgen andere leden weinig tot geen kans om hun kwaliteiten, inzichten en ideeën in te zetten voor het afdelingsbestuur. Terwijl verandering en vernieuwing tot hele goede wijzigingen kan leiden. Ook het feit dat niet bekend is wanneer een afdelingsbestuurslid stopt, zorgt ervoor dat men zich niet zo snel aanmeldt als mogelijke kandidaat voor een afdelingsbestuur.

Het landelijk bestuur werkt dus al een aantal jaar met een maximaal aantal bestuurstermijnen voor de bestuursleden. Dit systeem functioneert prima. Vanwege de nadelen van de benoeming voor onbepaalde tijd is het daarom een logisch vervolg om dit systeem ook op dezelfde wijze in te stellen voor de afdelingsbesturen. Het landelijk bestuur stelt dan ook het volgende voor:

Afdelingsbestuursleden worden door het afdelingsbestuur voorgedragen bij het landelijk bestuur en benoemd voor een periode van 4 jaar. Net als bij het landelijk bestuur wordt onder een jaar de periode tussen twee opeenvolgende jaarlijkse algemene ledenvergaderingen verstaan. De afdelingsbestuursleden treden af volgens een door het afdelingsbestuur op te maken rooster. Een volgens het rooster aftredend afdelingsbestuurslid is tweemaal onmiddellijk herbenoembaar. Bij herbenoeming van een afdelingsbestuurslid moet dit worden gemeld bij het landelijk bestuur.

Bovenstaande voorstellen zullen worden besproken op de jaarvergadering. Voor meer informatie en inlichtingen over de vertrouwenspersoon kan men contact opnemen met Joyce Beneker (adresgegevens p. 2). Zie ook Gildebrief september 2009 p. 21.

De Molenaarskamer, Molenweg 32, 3764 TA Soest
Tel. 035 - 60 14 691 www.molenaarskamer.nl

BEREIKBAARHEID

Per openbaar vervoer: Vanaf station Soest is het ongeveer 8 minuten lopen.

Per auto: zie onderstaand kaartje. De molenaarskamer is bereikbaar via de Veldweg of de Kolonieweg, de Molenweg is afgesloten voor auto's.

Jaarverslag over 2009

Bestuur

Bestuurssamenstelling

Sinds de ledenvergadering op april 2008 in Woerden bestaat het bestuur uit: Theun Vellinga (voorzitter), Frans Tullemans (vice voorzitter en ledenadministratie), Andrien Muijsers (penningmeester), Jan Jansen(opleidingen), Joyce Beneker (biotoop) en Joke Klinkspoor (secretaris), Andreas de Vos was aftredend lid met opleidingen als aandachtsgebied. Ingrid Friesema volgt hem op. Het bestuur heeft maandelijks vergaderd op een, voor de bestuursleden centraal gelegen locatie, namelijk in Hoogland (nabij Amersfoort)

Ledenadministratie

De ledenadministratie is sinds 2005 in handen van Frans Tullemans.

Ledenbestand GVM		2009	+/-	2008	2007	2006
Geslaagde leden	windm.	1.047	30	1.017	997	961
	waterm.	45	3	42	37	28
Leden in opleiding	windm.	759	-5	764	746	761
	waterm.	42	-5	47	51	49
Donateurs		41	3	38	37	36
Speciale donateurs		78	1	77	81	92
Instructeur-vakmol.		21	1	20	22	20
Buitengewone leden		31	-3	34	34	35
Ereleden		7	-	7	7	7

Per 1 januari 2009 was het aantal leden 2013 leden, per 31 december 2009 was dit 2040 leden.

Bestuursexcursies 2008

Het Gildebestuur bezoekt jaarlijks een afdeling om met het afdelingsbestuur van gedachten te kunnen wisselen en voeling te houden met "het veld". Het bezoek is helaas komen te vervallen. Door de bestuurswisseling binnen de functie van afdelingscoördinator werd relatief laat aan de planning begonnen. Hierdoor bleek de agenda van de te bezoeken afdeling al te ver volgelopen te zijn. Ook voor de "reserve"afdeling kwam een bestuursexcursie op zo'n korte termijn niet goed uit.

In 2010 staan nu 2 bestuursexcursies gepland, waarvan de eerste op 23 en 24 april in Zeeland zal plaatsvinden.

Examens

De examencommissie van "De Hollandsche Molen" heeft in 2009 op 20 windmolens en 2 watermolens examens afgenomen.

Hieronder een overzicht van het aantal kandidaten, het aantal geslaagden en het percentage geslaagden.

Voorjaarsexamens			
Windmolen:	35 kandidaten	34 geslaagden	97%
Watermolen:	5 kandidaten	5 geslaagden	100%
Najaarsexamens			
Windmolen	23 kandidaten	21 geslaagden	91%
Watermolen	-	-	-
Totaal 2008	63 kandidaten	60 geslaagden	95%

Vergelijking slagingspercentages met voorgaande jaren:

2009	2008	2007	2006	2005	2004
95%	90%	83%	84%	78,6%	75,5%

Contactdag en opleidingsraad

De doelstelling van de opleiding zal niet veranderen, mede daardoor zullen de faciliteiten van het oude getuigschrift dezelfde zijn als die voor het nieuwe: vrijwillig molenaar.
In de opleiding komt het accent van de verantwoordelijkheid m.b.t. de invulling te liggen bij de instructeur en het volgen van de opleiding bij de leerling te liggen. Het logboek biedt beiden houvast. Soms blijkt dat we met betrekking tot de omgang met elkaar en wat we van elkaar mogen verwachten niet buiten richtlijnen. Waar die niet werken moet voor een andere oplossingen gekozen worden. Voorgesteld is in die gevallen te kiezen voor een vertrouwenspersoon.
Het "standaardwerk" de basiscursus is niet te gebruiken als lesboek, wel als naslagwerk. De instructeurs hebben behoefte aan meer ondersteuning in praktische zin: in de vorm van lesbrieven met oefencases, met praktijkopdrachten, in digitale ondersteuning via de website, PowerPoint presentaties, cd-roms. Mogelijk kunnen trainingsprogramma's en /of workshops uitkomst bieden.

Regelmatig wordt benadrukt dat de opleiding nog te smal is. Analoog aan de cursus voor korenmolenaar zou het Gilde ook aandacht moeten besteden aan de functies van andere molens door kopcursussen te organiseren voor: bijv. olieslagers, houtzagers, pellers.
Professionalisering van de lesbrieven is een goede zaak

De Evert Smit biotoopprijs

Onze jaarlijkse Evert Smit biotooprijs is in 2009 voor Hans Dobbe uit Wageningen. Hij krijgt de prijs op 5 februari 2010 uitgereikt voor zijn inspanningen om de windvang van en de zichtlijnen naar Molen de Vlijt in Wageningen te behouden. Deze kwamen bij bouwplannen voor een nabijgelegen terrein ernstig in het gedrang. Hans heeft met grote inzet uiteindelijk voor elkaar gekregen dat in overleg met de projectontwikkelaar en de gemeente de plannen in het voordeel van de molen zijn aangepast.
Voor de prijs van 2010 zijn al enkele kandidaten voorgedragen, maar wie nog kandidaten voor deze positieve benadering van de molenbiotoop wil voordragen kan daar voor terecht bij het bestuur. Ook in de Gildebrief kan men positieve biotoopverhalen kwijt.

Ondersteunende activiteiten

Gildebrief

In 2009 verschenen vier nummers. Tijdens de jaarvergadering werd de Gildebrief-cap voor bijzondere verdiensten uitgereikt aan Alice de Wit voor haar 25 bijdragen van "Gijs op reis". De andere caps gingen naar Margreet van Beusekom (voor de fotografie bij "Gijs op reis"), Gerrit Pouw die al die jaren de redactie van de Gildebrief heeft gedaan en oudredactielid Jaap van Steensel. De redactie mocht zich verheugen in het feit dat het bestuur instemde met de uitbreiding van het aantal pagina's van 24 naar 28. Ook verwist de redactie een columnist aan te trekken die met een knipoog het molenaarschap beziet. Er wordt gewerkt aan een netwerk van correspondenten die de redactie attendeert op zaken die voor het blad en voor molenaars interessant zijn en attendeert op mogelijke bijdragen uit de provinciale en regionale bladen. Voor het AKG heeft dit al enige vruchten afgeworpen.
Bij dit alles mag de inzet van drukkerij De Bunschoter en met name het meedenken van vormgever Henk van de Schuur zeker niet worden vergeten.
De Gildebrief wordt goed ontvangen en de redactie is dan ook blij dat molenaars en bestuurders de weg naar het blad steeds beter weten te vinden.

Gildewebsite

Als webmaster zorgt Frans Tullemans voor beheer en opbouw van de website.

Gildeverzendingen

- Entreepakketten: In 2009 werden er 140 entreepakketten verstuurd, hetgeen duidelijk boven gemiddelde groei is. Hieronder zijn ook een aantal pakketten voor watermolenaars, een groep die toch blijft groeien.
- Lesstof: Eind 2009 was het noodzakelijk de gehele lesstof opnieuw te laten drukken. De lesstof is nu in 2 katerns samen gedrukt zodat snel een volledig pakket samen te stellen is. Ook kwam een katern met de nieuwe exameneisen de inhoud aanvullen.
- Informaties en andere artikelen: Er blijft belangstelling voor de (oude) informaties. Ook is er steeds vraag naar nieuwe afleveringen. De lesbrieven over de Korenmolen en de Poldermolen blijven voortdurend in de belangstelling. Ook de badge voor op de overall is een gewild artikel
- De nieuwe hygiënecode is beschikbaar voor molenaars die voor de consumptie malen.

Jubilarissen

Ook in 2010 hebben we weer een aantal jubilarissen in ons midden. In 1985, 25 jaar geleden slaagden de volgende leden voor het examen Vrijwillige Molenaar:

R. Beringen te Ede
C. Boonstra te Benthuizen
J.G.J. Brunninkhuis te Tilligte
A.P.M. Brunninkhuis te Lattrop
G. Geersing te Norg
G.W. de Goeijen te Vriezenveen
C.A.M. de Haas te Oud Ade
J. Klinkspoor te Zwolle
P.P.M. Korse te Kollum
W. Koster te Emmen
J.C. Menge te Benthuizen
A.F. Neuteboom te Stieltjeskanaal
J. Ooms te Wijk En Aalburg
A.H. Oosterhoff te Middelstum
H. Ovinge te Oosterhesselen
W.R. Pfeiffer te Weesp
P.J. Pijnnaken te Leiden
J. Poot te Kampen
M. van der Steen te Scharendijke
J. Toet te Deventer
H.B. Venhorst te Zevenaar

Namens het bestuur van harte proficiat!

Werkgroep III: Opleidingen

In goed overleg met De Hollandsche Molen zijn de exameneisen uitgewerkt en vastgesteld. Met het bereiken 'de nieuwe exameneisen' is nagedacht over de invoering er van. WGR III werkt planmatig aan de implementatie van de herziening en richt haar pijlen op de bijstelling van de checklist en het ontwikkelen van de lesbrieven. Zij denkt daar 1-2 jaar voor nodig te hebben. Het eerste nieuwe examen zal pas in 2012 in het voorjaar plaats kunnen vinden.
Op grond van de exameneisen is de checklist aangepast. Ervaringen met het gebruik van het logboek opgedaan in enkele provincies zijn er in verwerkt. Het logboek kan zondermeer integraal gebruikt worden. Gelijktijdig met de exameneisen is ook het logboek vrijgegeven om er mee te gaan werken. Met de examencommissie van DHM zijn afspraken gemaakt om de overgang soepel te laten verlopen. Tijdens de examinering zal daar rekening mee gehouden worden.
Aan de hand van een prognose van de te ontwikkelen lesbrieven is een inventarisatie gemaakt van de lesstof die er bij hoort. Tevens is gekeken naar mogelijkheden om vertegenwoordigers van molengerelateerde organisaties zoals ARBO, RCE te betrekken bij het vaststellen en beschrijven van bijzondere lesstof.
De aanzet tot een opleiding [Wgr. II] is vertaald naar een opleidingsplan. Hierin wordt aangegeven op welke wijze de opleiding in de komende jaren vorm zal worden gegeven. Op grond van dit plan zijn ook subsidiënten benaderd om de invoering te kunnen financieren.
De aanzet tot het schrijven van bepaalde lesbrieven ligt bij de werkgroep, de uitvoering is in handen van een extern bureau met faciliteiten voor structurering en professionele didactische ondersteuning.

Examencoördinator voor het Gilde

De taak van examencoördinator wordt ingevuld door John Houben.

Bliksemafleidercontrole

Bliksemafleidercontrole is een service van het Gilde ten behoeve van haar leden. Deze activiteiten worden gecoördineerd door Leo Tiggelman. Het controleteam bestaat uit 5 controleurs, t.w. de heren: H.J. Berghuis, J. Jongman, E.F. van Rooijen, L.G. van Someren en T.C. van der Heiden. Evert van Rooijen heeft, als gevolg van ziekte van een collega, geen tijd kunnen vrijmaken voor een viertal controles; deze worden alsnog in februari uitgevoerd. Jurriën Jongman heeft nog twee molens in het Westerkwartier (Gr) te controleren. Voor deze achterstallige controles zijn inmiddels afspraken gemaakt. In 2009 is van 24 molens de bliksemafleiderinstallatie gecontroleerd. Voor 2010 zijn er inmiddels 4 aanvragen voor een bliksemafleidercontrole in portefeuille. Verderop in deze Gildebrief treft u het jaarverslag over 2009 van de coördinator aan.

Verzekeringen 2009

In 2009 hebben Pieter Hofkamp en Andrien Muijsers voor de Gildebrief een serie artikelen geschreven die betrekking hadden op het voorkomen van schade of ongelukken in en om de molens.
Niemand kan ooit zeggen of dit geholpen heeft of niet, maar in ieder geval hebben we in 2009 een gunstig verzekeringsjaar gehad.
De cijfers zijn er dan ook naar:

Aan premie ontvingen we van onze leden:	€	24.000,-
We betaalden aan polissen:	€	16.700,-
We keerden aan eigen risico uit:	€	1.700,-
Administratiekosten:	€	1.400,-

Uit dit staatje kunnen jullie opmaken dat we dit jaar meer ontvangen hebben voor de verzekeringen dan dat we uit moesten geven.
Wat we over hebben, ongeveer € 4.000,- gaat in de reservepot voor minder goede jaren, je weet het tenslotte nooit met verzekeringen!

Zwolle, januari 2010
Joke Klinkspoor, secretaris

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Financieel verslag

Hieronder vindt u de balans per 31 december 2009 en de rekening van baten en lasten over 2009. Hierbij is tevens de begroting voor het jaar 2010 opgenomen.

Balans per 31 december 2009

ACTIVA		2009		2008
Meetapparatuur bliksemafleiders		pm	€	258,08
Financiële vaste activa	€	605,00	€	605,00
Voorraad		pm	€	107,96
Kortlopende vorderingen	€	18.829,22	€	18.046,05
Geldmiddelen	€	72.598,93	€	46.915,25
Totaal	€	92.033,15	€	65.932,34
PASSIVA				
Fondsen en voorzieningen	€	48.410,20	€	43.216,55
De Nieuwe Molenaar	€	30.000,00	€	-
Kortlopende schulden	€	10.867,89	€	16.698,79
RACM pot "oud" 2006 en 2007	€	2.755,06	€	6.017,00
Totaal	€	92.033,15	€	65.932,34

Contributie 20010

Voor de Gildeleden die nog niet over zijn gegaan tot het betalen van de contributie:

Dit jaar bedraagt de contributie € 23,- en dient gestort te worden op rekeningnummer 21.44.780, vergeet hierbij vooral niet om uw lidmaatschapsnummer te vermelden!

De verzekeringen kunnen alleen afgesloten worden door geslaagde leden en leden in opleiding.
Ongevallen: € 7,80 (tot en met 74 jaar)
WA+: €13,-
Totaal: € 20,80 over te maken op rekeningnummer 35.03.794

Alleen als de contributie betaald is, bent u lid en kunt u gebruik maken van de door het Gilde aangeboden verzekeringen.

Rekening van Baten en Lasten en Begroting

BATEN	Begroting 2010	Begroting 2009	Rekening 2009	Rekening 2008
Bijdrage leden	€ 73.400,00	€ 69.200,00	€ 76.323,29	€ 73.030,63
Rentebaten	€ 1.800,00	€ 1.200,00	€ 1.632,72	€ 1.129,63
Subsidies en bijdragen	€ 21.650,00	€ 20.750,00	€ 21.894,07	€ 20.506,61
Subsidie opleiding	€ 47.000,00	pm	€ 15.000,00	
Totaal a	€ 143.850,00	€ 91.150,00	€ 114.850,08	€ 94.666,87
LASTEN				
Afdelingen	€ 12.000,00	€ 12.550,00	€ 8.835,00	€ 10.720,00
Opleiding	€ 14.050,00	€ 21.917,00	€ 21.120,67	€ 16.548,86
De nieuwe molenaar	€ 70.000,00	pm	€ 2.379,92	
Ledenadministratie	€ 900,00	€ 900,00	€ 1.042,13	€ 248,65
Gildebrief	€ 21.400,00	€ 20.400,00	€ 20.974,60	€ 17.542,05
Gildeverzendingen	€ 3.100,00	€ 4.300,00	€ 3.049,18	€ 3.190,48
Bliksemafleidercontrole	€ 1.480,00	€ 1.700,00	€ 504,12	€ 761,28
Publiciteit, biotoop	€ 5.900,00	€ 2.150,00	€ 124,95	€ 5.943,52
Vertrouwenspersoon	€ 2.000,00	€ -	€ -	€ -
Beheer en administratie	€ 8.545,00	€ 10.700,00	€ 7.252,97	€ 8.566,93
Biotoopprijzen	€ 550,00	€ 450,00	€ 450,00	€ 450,00
Verzekeringen	€ 21.700,00	€ 21.100,00	€ 19.564,75	€ 17.463,16
Overige lasten	€ 1.250,00	€ 1.250,00	€ -	€ -
Totaal b	€ 162.975,00	€ 97.417,00	€ 82.918,37	€ 81.434,93
saldo a-b	€ (19.125,00)	€ (6.267,00)	€ 31.931,71	€ 13.231,94
Naar schadevoorziening			€ (4.466,89)	€ (5.298,89)
Naar Weerstandsfonds			€ (726,76)	€ (2.366,05)
De nieuwe Molenaar			€ (30.000,00)	€ -
Pot oud RACM			€ 3.261,94	€ (6.017,00)
Uit biotoopfonds			€ 0	€ 450,00
Totaal c	€ -	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00

Toelichting bij de balans, staat van baten en lasten 2009

Balans

Activa:

Meetapparatuur bliksemafleiders: Hierop hebben we afgeschreven. Ze staan nu nog PM op de balans.

Voorraad: Hierop hebben we afgeschreven. Ze staan nu nog PM op de balans.

Geldmiddelen: Onze banksaldi zijn flink gestegen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een storting van RCE tbv de Nieuwe Molenaar.

Passiva:

Fondsen en Voorzieningen: De stijging die we zien gaat bijna helemaal naar het schadefonds ter dekking van het eigen risico bij verzekeringen. In dit fonds zit nu ongeveer € 33.500,-.

De Nieuwe Molenaar: Dit is een nieuw gevormd potje. Enerzijds is het geld dat we als subsidie van RCE ontvingen en anderzijds hebben we zelf onze overschotten van 2009 er in gestopt. Samen € 30.000,-.

RACM pot "oud" 2006 en 2007: We moeten dit geld nog besteden aan een educatief (voor al onze leden) doel. Als we niks bedenken gaat het geld terug naar RCE.

Baten en Lasten:

Baten: Zowel de inkomsten aan contributie als de entreegelden als de verzekeringen zijn omhoog gegaan. Dit terwijl de hoogte gelijk is gebleven. De vereniging groeit...

Subsidies en bijdragen: Het RCE is dubbel over de brug gekomen in verband met het opstarten van ons project de nieuwe molenaar.

De eigen leden gaven vaak iets extra's bij de contributie.

We hadden een hele grote gift van een bedrijf dat de kerstpakketten anders aangepakt had.

Lasten: Niet alle afdelingen hadden hun jaarcijfers van 2008 en begroting van 2009 ingeleverd. Hopelijk krijg ik volgend jaar wel van alle afdelingen deze overzichten.

Jaaroverzicht van de Werkgroep Bliksemafleidercontrole

Het team van bliksemafleidercontroleurs heeft namens het Gilde van Vrijwillige Molenaars in 2009 van 24 molens de bliksemafleiderinstallatie gecontroleerd. Bij 21 molens heeft dit tot welgeteld 65 reparatieadviezen geleid. Bij 3 molens viel er niets op de bliksemafleiderinstallatie aan te merken.

Digitale hindernissen

Door omstandigheden van uiteenlopende aard heeft de uitvoering van onze werkzaamheden hier en daar wat te wensen overgelaten. Bij het samenstellen van de gegevens voor dit jaaroverzicht is gebleken dat van de uitgevoerde controles er enkele tussen de wal en het schip zijn geraakt. Dit heeft te maken met ons streven om zoveel mogelijk documenten te digitaliseren. Wanneer een document met verschillende softwareversies wordt bewerkt dan ontstaan er vaak problemen met het invullen van die documenten. Dat heeft in sommige gevallen tot het probleem geleid dat een controleur op zijn eigen PC het meetrapport niet goed heeft kunnen invullen. De niet geleverde meetrapporten worden op zo kort mogelijke termijn alsnog verzonden.

Het aantal bliksemafeleidercontroles per controleur is als volgt:

Leo van Someren	8
Hendrik-Jan Berghuis	3
Ton van der Heiden	6
Evert van Rooijen	1
Jurriën Jongman	6

Zij hebben zich met veel enthousiasme ingezet en daarmee een bijdrage geleverd aan de instandhouding van onze windmolens. Een huldeblijk aan deze mannen is hierbij zeker op zijn plaats, want zoals verderop in dit overzicht zal blijken zijn er weer aardig wat molens die ten prooi kunnen vallen aan de gevolgen van een blikseminslag.

De in 2008 gecontroleerde molens zijn als volgt over de provincies verdeeld:

Groningen	6
Utrecht	1
Friesland	1
Zuid-Holland	3
Drenthe	2
Noord-Brabant	6
Gelderland	3
Limburg	2

De resultaten van de uitgevoerde controles zijn onderstaand weergegeven:

Bij aantal molens:	2	2	5	2	7	3	3	= 24
Reparatieadviezen per molen:	6	5	4	3	2	1	0	= 65

Uit de geïnventariseerde reparatieadviezen is onderstaand overzicht ontstaan:

Doorverbindingen op de roeden en askop aanbrengen:	12x
Stalen lange spruit aarden:	2x
Koperen brugjes op de roeden herstellen:	3x
Buigzame leiding herstellen of vervangen:	6x
Ringleiding vervangen:	1x
Herstellen aardelektrode/verlagen aardverspreidingsweerstand:	11x
Meetkoppeling aanduiden:	5x
Toepassen van een potentiaalvereffening:	14x
Toepassen overspanningsbeveiliging:	9x
Lichtnetaarde herstellen:	1x
Lasdoos afsluiten:	1x

Koploper

Het ontbreken van doorverbindingen tussen de roeden onderling en de askop is ditmaal koploper. Dit grote aantal wordt veroorzaakt doordat een eigenaar de opvatting heeft dat, wanneer de roeden altijd overkruis staan

en met twee buigzame leidingen zijn geaard, deze doorverbinding niet nodig is. In de norm NEN 1014 staat het doorverbinden van de roeden onderling en met de askop echter wel voorgeschreven. Goede tweede is de te hoge aardverspreidingsweerstand die belemmerend werkt voor een goede afvoer van de bliksemstroom in de aardbodem. De oorzaak is vaak de lage grondwaterstand, waardoor de bodem verdroogt en inklinkt. Dieper slaan of het extra bij slaan van aardelektroden kan een oplossing zijn. Zijn er omstandigheden die dat onmogelijk maken, dan kan het toepassen van een potentiaalvereffening soelaas bieden. Een defecte aardelektrode komen wij ook geregeld tegen. Bij molen Concordia in Ede is geconstateerd dat, als gevolg van graafwerkzaamheden op het molenerf, de aardelektroden in de grond kapot zijn getrokken. Als derde komt de buigzame leiding in beeld. Het is sterk aan te bevelen om deze kabel regelmatig visueel te inspecteren op afbrekende draadjes. Indien over de gehele omtrek afgebroken draadjes zichtbaar zijn, dan moet de kabel een paar centimeter worden ingekort en moet de aardklem of een kabelschoen opnieuw worden aangebracht.

Potentiaalvereffening

Regelmatig wordt in ons meetrapport de aanleg van een potentiaalvereffening en/of een overspanningsafleider geadviseerd. Wat zijn dit voor installaties?

Om te beginnen is het voor een goed begrip aan te bevelen om de cursusmap er bij te pakken en hoofdstuk 10.1.6f op te slaan.

De potentiaalvereffening is een koperen rail van ca. 15 cm lengte waar diverse aardleidingen op zijn aangesloten. De dikste leiding gaat naar één van de aardelektroden van de bliksemafleider en de overige aansluitingen betreffen de aarding van het lichtnet en overige metalen delen in de molen. Dat kunnen zijn: elektrische machines en pijpleidingen voor gas, elektra en water, sprinkler installaties inbegrepen. In bewoonde molens bevinden zich vaak een CV-installatie, een douchebak, soms een ligbad en een metalen aanrechtblad. Die dienen ook op een potentiaalvereffeningsrail te zijn aangesloten. Bij een blikseminslag loopt de ontlaadstroom door de aardbodem. Afhankelijk van de hoogte van de aardverspreidingsweerstand ontstaan er zgn. stapspanningen aan het aardoppervlak. Hoe hoger de aardverspreidingsweerstand, des te hoger is de stapspanning. Als gevolg van de fysieke afstand tussen de elektroden van de bliksemafleiderinstallatie en de elektrode van de lichtnetaarde kunnen er tussen die twee, als gevolg van die stapspanning, grote spannings- of potentiaalverschillen ontstaan die voor een mens dodelijk zijn. Doordat metalen delen in de molen doorgaans zijn aangesloten op de aarding van het lichtnet bestaat eveneens de kans dat er vanaf de bliksemafleiderinstallatie een zgn. afslag ontstaat naar die metalen delen. Dat heeft een gevaarlijk vuurwerk in de molen tot gevolg. Wanneer alle metalen delen in de molen op een potentiaalvereffeningsrail zijn aangesloten wordt een optredend potentiaalverschil van die aangesloten delen, ten opzichte van de bliksemafleider, min of meer kortgesloten, waardoor het potentiaalverschil aanmerkelijk lager is. Zowel molen als bewoner hebben hierdoor een veel grotere overlevingskans. De kosten voor de aanleg van een potentiaalvereffening zijn niet onoverkomelijk.

Overspanningsbeveiliging

Het onderstaande is geschreven voor de beveiliging van apparatuur in windmolens maar deze beveiliging is ook in woonhuizen toe toepasbaar.

Waar de potentiaalvereffening het spannings- of potentiaalverschil terug brengt tot een niveau dat de kans op schade aan mens en molen aanzienlijk verkleint, is dat niet toereikend voor de eventueel aanwezige elektronische apparatuur in een molen. Beeld- & geluidsapparatuur, de computer maar ook de branderautomaat van een CV-ketel behoren tot de meest kwetsbare apparaten. In industriemolens kunnen elektromotoren ook defect raken na een blikseminslag. Hiervoor biedt overspanningsbeveiliging een oplossing. De overspanningsbeveiliging is een kastje met daarin een aantal zgn. suppressordioden (per lichtgroep één) die bij een piekspanning van 400 of 600 Volt doorslaan en een kortsluiting in de elektrische installatie veroorzaken. Daarnaast bevindt zich in dit kastje ook een automatische zekering die de gehele elektrische installatie van het lichtnet afschakelt nadat één of meer suppressors zijn geactiveerd. De hoge kosten vormen vaak een belemmering om een overspanningsbeveiliging te installeren. Anderzijds is het wel zo dat een inboedelverzekering vaak alleen dekking biedt als er sprake is van directe schade. Sneuvelt er apparatuur als gevolg van een inslag in de omgeving van de molen dan is er sprake van indirecte schade en is er doorgaans van schadevergoeding geen sprake. Apparaten die met een snoer op het lichtnet worden aangesloten zijn ook individueel te beveiligen. Vaak worden in bouwmarkten en elektronicawinkels meervoudige contactdooslijsten met overspanningsbeveiliging aangeboden. Voorwaarde is wel dat die beveiligde contactdozen op een wandcontactdoos met randaarde worden aangesloten anders functioneren ze niet. Wie ook daar geen geld voor over heeft dient, in het geval van onweersdreiging en/of langdurige afwezigheid, uit voorzorg altijd beeld- & geluidsapparatuur van de antenneaansluiting te ontkoppelen en de PC en de CV-ketel te ontkoppelen van het lichtnet.

Deze molen Kijck op de Dijck

Is een bliksemafleider rijk

Gemaakt tegen matig loon

Door A. Zoethout en zoon

Molen Dordrecht

Voor alles geldt:
gebruik van het gezonde verstand houdt de schade beperkt!

Leo Tiggelman
Werkgroep Bliksemafleidercontrolegaat het meetrapport vergezeld van een meldingsformulier. Op dit meldingsformulier dient u aan te geven of het reparatie-advies al dan niet is uitgevoerd en is er ruimte voor een toelichting.

Informatie

Voor informatie met betrekking tot de bliksembeveiliging van uw molen kunt u altijd bij ons terecht. In de omslag van de Gildebrief staat hoe u ons kunt bereiken. Als coördinator ben ik het afgelopen jaar een aantal keren benaderd met vragen betreffende de bliksembeveiliging van windmolens. Hoewel wij een technisch advies aan de erkende installateur overlaten, heb ik geprobeerd een objectieve afweging te maken die de vraagsteller kan helpen in zijn discussie met een installateur. Dit alles met als doel om uw molen bij een blikseminslag een zo groot mogelijke overlevingskans te geven, want... Wie kan er met droge ogen zijn molen zien afbranden?

Zeilmakerij van Neerven bv

Sinds 1925

MOLENZEILEN IN WK77 BRUIN OF WIT, MARLON BOLUS ROOD

Driek van Erpstraat 1
5341 AK OSS
Tel. 0412-624028
Fax. 0412-627973

DEGELIJKHEID EN GEGARANDEERD DE BESTE KWALITEIT !!

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen HEINRICH VAN HEES

Voor de beste kunstmaalstenen als ook blauwe basaltlava maalstenen.
Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model) demonstratiestenen (ø 10, 15 of 20 cm) en huishoudmolens.
Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en maaltechnische adviezen.

Werkplaats:
Rijksweg 146
6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024 - 696 36 54
Fax: 024 - 696 36 57
GSM 0653667686
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Marc Crins Molenzeilen

Hou streekeigenschappen in ere !

- Nieuwe molenzeilen, diverse mogelijkheden
- Reparaties van uw oude zeilen
- Lui-matten
- Bil kussens (in zeildoek)
- Aanverwante artikelen

Vraag vrijblijvend een offerte aan!

Dionysiusstraat 22
6071 KH Swalmen
tel. 0475-850284

gsm: 06-20949805
www.molenzeilen.com

Verenigingsnieuws Regioberichten

Groninger Molenweekend 2010

Het jaarlijks terugkerende Groninger Molenweekend valt dit jaar op zaterdag 12 en zondag 13 juni. De meeste molens in de provincie Groningen zijn deze zaterdag en/of zondag geopend voor publiek. Het publiek kan tijdens het molenweekend niet alleen veel molens bezichtigen, maar ook in werking zien. Daarnaast bieden verschillende molens een aantrekkelijk en gevarieerd programma voor jong en oud. Voor een actueel overzicht, zie www.groningermolenhuis.nl. In Groningen staan ruim 80 molens. Behalve koren- en pelmolens zijn er ook 28 poldermolens, waarvan een aantal nog steeds een rol speelt bij het handhaven van het waterpeil. Enkele molenaars zijn ambachtelijk molenaar en leveren meel aan bakkers en consumenten, maar ook in andere korenmolens zijn dikwijls meel en meelproducten te koop. Het Groninger Molenweekend wordt gecoördineerd door het Groninger Molenhuis, de koepelorganisatie voor de molens in de provincie Groningen.

Deze rubriek vermeldt activiteiten van de vereniging, de afdelingen en de regio. Hoewel de redactie begrip heeft voor het feit dat activiteiten vaak op korte termijn worden georganiseerd verzoeken wij iedereen rekening te houden met de verschijningsdatums van de Gildebrief. Het is immers niet zinvol activiteiten te vermelden die al hebben plaats gevonden op de dag van verschijnen van de Gildebrief.

De Gildebrief verschijnt voorafgaand aan de jaarvergadering eind maart, eind juni, eind september en vlak voor Kerst. U kunt ook even contact opnemen met de eindredacteur.

Noord-Holland

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Afdeling Noord Holland organiseert voor Gildeleden en belangstellenden een Contactavond op vrijdag 16 april 2010. De presentatie wordt verzorgd door Frans Rutten met als onderwerp: "Krukassen van de Houtzaagmolen de Heesterboom te Leiden". De bijeenkomst vindt plaats in Grand café De Studio naast het theater de Vest, Canadaplein 2, Alkmaar.
Zaal open 19.30 uur. Aanvang 20 uur. In de zaal niet roken. Inlichtingen tel. 072 5746232 of 06 51129803.
Parkeren kan in de parkeergarage onder theater de Vest of aan de noordzijde van het Noord-Hollands kanaal.

Zuid Holland

Op 17 juli 2010 zal voor de derde keer een molendag plaats vinden op Voorne-Putten en Rozenburg. Meer info op www.molendag.info.

Nationale Molen- en Gemalendag 2010

Nationale Molen- en Gemalendag wordt dit jaar gehouden op zaterdag 8 en zondag 9 mei. De belangstelling van de deelnemende molenaars om de molen op zondag open te stellen is ook in 2009 flink toegenomen, dus ook voor dit jaar is het mogelijk om ook op zondag bezoekers te ontvangen. Wellicht ten overvloede: het is dus géén verplichting, maar een eigen vrije keuze van de deelnemers om op beide dagen hun molen open te stellen of te kiezen voor één van beide dagen. Evenals vorig jaar kunnen de deelnemers op het digitale aanmeldingsformulier zelf aangeven op welke dag(en) hun molen bezocht kan worden.
Op www.nationalemolenengemalendag.nl zijn net als vorig jaar vele nieuwe ideeën voor activiteiten in en rond uw molen te vinden. Ook is een concept persbericht te downloaden, dat met gegevens over eigen activiteiten bij de molen in dat weekend kan worden aangevuld. Ga ermee aan de slag, want door extra activiteiten te organiseren en extra publiciteit te verzorgen wordt de molen extra onder de aandacht gebracht.

Aanmelden
Iedere molenaar kan zich zoals ieder jaar als deelnemer aanmelden (zie hieronder). Vraag ook collega molenaars om dit te doen. Hoe meer deelnemers, hoe groter de betekenis van dit unieke molenevenement!
Aanmelden kan uitsluitend digitaal via een formulier dat op www.nationalemolenengemalendag.nl is te vinden.
Tot en met vorig jaar was het mogelijk om zich via het vertrouwde kaartje in het informatiepakket op te geven. Het aantal deelnemers dat zich nog langs deze weg opgaf is sinds de introductie van het digitale aanmeldingsformulier zodanig afgenomen, dat nu is besloten om dit kaartje af te schaffen.
Nieuwe deelnemers dienen zich via het formulier aan te melden.

Adreswijzigingen en informatie
Adreswijzigingen in verband met de correcte toezending van het publiciteitsmateriaal, kunnen rechtstreeks aan het bureau van De Hollandsche Molen worden doorgeven: Dit kan schriftelijk of per e-mail. De Hollandsche Molen, Zeeburgerdijk 139, 1095 AA AMSTERDAM; e-mail: dhm@molens.nl

Bestelwijze promotiemateriaal
Met het promotiemateriaal is extra publiciteit te creëren. Dit materiaal is verkrijgbaar bij de stand van de werkgroep tijdens de jaarvergaderingen van De Hollandsche Molen op zaterdag 6 maart in Amsterdam en van het Gilde van Vrijwillige Molenaars op zaterdag 3 april.

Dick Wijchgel onderscheiden

Op zaterdag 9 januari 2010 kreeg Dick Wijchgel, 30 jaar molenaar en instructeur op de De Hoop in Garsthuizen uit de handen van burgemeester Albert Roodenboog van Loppersum de versierselen die horen bij de benoeming tot lid in de Orde van Oranje Nassau. "Het heeft hare Mare Majesteit behaagd...."

Ter gelegenheid van dit heugelijke feit is er door een aantal leerlingen van Dick een feestelijke receptie georganiseerd, die het karakter had gekregen van een mini-symposium over het thema: molens en monumenten.
Corrie Boer van Libau van de Monumentenwacht resulteert, maakte in haar toespraak duidelijk dat de zorg voor onze cultuurgeschiedenis staat of valt met stelselmatig onderhoud en de zorg van veelal vrijwilligers, zoals Dick er ook eentje is. Roelie Broekhuis, directeur van het Groninger Molenhuis benadrukte vervolgens het belang van onze molens in de provincie en gaf aan dat molen de Hoop, waar Dick de scepter zwaait, een prachtig voorbeeld is van een molen waar eigenaar alsook publiek veel plezier aan beleeft.
Als jeugdvriend haalde Burgemeester Schollema van Pekela herinneringen op over zijn belevenissen met 'het jongetje' Dick. Leen Duim van het Gilde van Vrijwillig Molenaars legde vooral de nadruk op de kwaliteiten van Dick als instructeur. Dick heeft in de 28 jaar dat hij dat werk doet al 25 gediplomeerde molenaars afgeleverd. Als waardering waarvoor hij het zilveren insigne van het Gilde kreeg overhandigd. Ook op dit moment heeft hij vijf leerlingen. De vrolijke noot kwam vooral van Ida Wierenga, molenaar van Goliath bij de Eemshaven, die vanuit de oud-leerlingen een aantal herinneringen aan haar lessen van Dick ophaalde. Daar bleek vooral uit het plezier dat met de opleiding gepaard ging, maar vertelde ook een voorbeeld waaruit bleek dat het omgaan met een molen geen kinderspel is en dat dus serieus gestudeerd moest worden om fouten en ongelukken te voorkomen. Ten slotte sprak de eigenaar van de molen, de Duitse cardioloog Baldus, zijn zeer grote waardering uit over de niet aflatende ijver van Dick in het onderhoud maar daarnaast ook verbetering van de molen.
Aan het einde van de middag sprak Dick zijn welgemeende dank uit, waarin hij aangaf dat hij het altijd met plezier had gedaan en dat hij met de verschillende eigenaars fijn had samengewerkt. Na alle aanwezigen bedankt te hebben voor hun aanwezigheid en welgemeende woorden, wenste hij iedereen een wel thuis. Een toepasselijke wens, want buiten stond ondertussen de sneeuwstorm op het punt van uitbreken.

Rolf Venema

Johan Ottevanger Koninklijk onderscheiden

Op 12 december 2009 was het vijfentwintig jaar geleden dat de Stichting Oud-Zevenhuizen Moerkapelle werd opgericht. Om dat feit te vieren waren vele belangstellende naar het fraaie museum gekomen om de feestelijkheden luister bij te zetten. Johan Ottevanger als één van de oprichters van de stichting was natuurlijk ook aanwezig. Hij zou die dag zijn bestuursfunctie overdragen aan zijn opvolger. Nadat de burgemeester Fijen de jubilerende stichting met zijn bestuur in het zonnetje had gezet hing hij de ambtsketen om en begon Johan Ottevanger en Wout Paul toe te spreken> Beide waren bij de oprichting betrokken. Johan verrichtte vele activiteiten voor de stichting; redacteur, organiseren oogstfeesten, oprichting van nog een stichting en meer. Als vrijwillig molenaar begint hij op de Buurtermolen. De Oukoopse Molen name hij later over van broer Gerard, ook geen onbekende in de molenwereld. En niet te vergeten de laatste van de viergang waar hij en vrouw en kinderen wonen. Hij was betrokken bij de oprichting van de Vereniging Molenvrienden Rottemeren (peningmeester en redacteur) om sponsors en leden te werven. Dit laatste is een van zijn grote kwaliteiten. Niet alles is genoemd maar de koninklijke onderscheiding is zeker verdiend.

Jan Spruit

Certificaat van Verdienste Cor Boonstra en Jan C. Menge

In 2010 is het 25 jaar geleden dat Korenmolen De Haas in Benthuizen na een ingrijpende restauratie officieel in gebruik werd gesteld.

Een gedenk-waardige mijlpaal en een meer dan goede reden de korenmolen en de molenaars op Nationale Molendag in de schijnwerpers te zetten. 2010 is tevens het zilveren jubileumjaar van de Benthuizer molenaars van het eerste uur: Cor Boonstra en Jan C. Menge. Zij hebben aan de wieg gestaan van de restauratieplannen en in vijfentwintig jaar in grote colle-gialiteit met de overige molenaars niet aflatend en met grote inzet zorg gedragen voor het behoud van Korenmolen De Haas in een prachtige maalvaardige staat. Een prestatie, die veel respect afdwingt, temeer daar zij in de functies van voorzitter en secretaris de Vereniging Benthuizer Molenaars begeesteren.
Het bestuur van De Hollandsche Molen heeft aan hen het Certificaat van Verdienste van deze vereniging toegekend en onderstreept daarmee de grote waarde van Cor Boonstra en Jan C. Menge voor de molen De Haas.
De certificaten worden op 6 maart 2010 te Amsterdam uitgereikt in de jaarvergadering van De Hollandsche Molen.

Jaap Wols overleden

Op maandag 21 december 2009 overleed op 77-jarige leeftijd oud-molenaar Jaap Wols. Jaap werd geboren in Mijnsheerenland naast de korenmolen "de Goede Hoop". Zijn vader was daar molenaarsknecht. Dus het molenaarsvak werd hem als het ware met de paplepel ingegeven. De korenmolen van Mijnsheerenland was dus zijn thuisbasis maar hij had een brede belangstelling, ook voor andere molens in de streek.

Zo heeft hij in totaal vijf molens bemalen: naast de genoemde korenmolen van Mijnsheerenland draaide hij ook een tijdlang met de molens van Puttershoek (de Lelie) en Dordrecht (Kyck Over Den Dyck). Later verruilde hij deze twee laatste molens voor korenmolen Windlust in Westmaas en de Oostmolen, eveneens in Mijnsheerenland. De Oostmolen, een poldermolen, had bij hem een speciale plaats. Maar voor al zijn molens heeft hij zich tientallen jaren met een bewonderenswaardige passie ingezet.
Zelf had ik de eer hem in 2004 te mogen opvolgen als molenaar van Windlust in Westmaas waar hij in 2006, na ruim 43 jaar het molenaarsvak aldaar te hebben uitgeoefend, zijn actieve molenloopbaan beëindigde.

Na zijn overlijden hebben alle vijf de molens waar hij op gedraaid heeft uit eerbetoon in de rouw gestaan. Niet alleen in de Hoeksche Waard maar ook daarbuiten was Jaap een bekend persoon. Met mij zullen velen dan ook met waardering en respect aan hem blijven denken.

Jaap van Steensel, zie ook Meestermolenaar in de Gildebrief van 2007 (red)

De man van Wissinks Möl

Liefde voor molens begint vaak op jonge leeftijd. Ook bij John Meinema die op 10 jarige leeftijd "iets kreeg" met Wissinks Möl. Dat is zo gebleven. Hij was de drijvende kracht achter de terugplaatsing van de molen van het Buurserzand naar de oorspronkelijke plek in Usselo waar hij in 1801 was gebouwd. Na de terugplaatsing volgde voor het bestuur van de Stichting Wissinks Mol de strijd met allerlei bestuurlijke instanties om de biotoop van de molen. Ook daar zette hij zich ten volle voor in. Dat leverde in januari 2009 de Evert Smit Biotoopprijs op. Van die gelegenheid maakte hij gebruik om de geschiedenis van die strijd nog eens grondig uit de doeken te doen. Van hem is de uitdrukking "molenaars zijn de ogen en oren van de molen". Zijn eerste gang op een molenaar was altijd naar de molenaars om te horen hoe het met de molen ging.
Behalve voor "zijn molen" was hij op vele molenfronten actief voor de Overijsselse molens. Zijn kamer op de universiteit vormde een centraal punt voor velen. Overijssel zal hen missen.
Na een kortstondig ziekbed moest hij de ongelijke strijd opgeven. Hij overleed op 27 februari 2010 en is begraven in Usselo.
(Met dank aan Joos Lensink en Ben Trienekens. HvE)

Enschede, 1 maart 2010

Jan, is het niet iets voor jou om zitting te nemen in de werkgroep die de herziening van de opleiding voor vrijwillig molenaars voorbereidt?

In eerste instantie heb ik die vraag met nee beantwoord en uit de verklaring 'waarom nee' kon opgemaakt worden dat ik wel bereid was, nadat ik met vervroegd pensioen ging, ja te zeggen. In sept. 2004 ben ik aan de klus in Werkgroep I begonnen. Na conclusies uit de groots opgezette enquête getrokken te hebben, heeft de werkgroep voorstellen voorbereid waaruit moest blijken op welke wijze de opleiding vorm zou kunnen krijgen.
Tijdens afdelingsbijeenkomsten is daar heftig op gereageerd. En dat hoort ook zo. Dan hoor je wat er op de werkvloer leeft. Na de verwerking van de kanttekeningen heeft werkgroep II het finale plan uitgewerkt. Naast het logboek met de checklist wachtte er een nog zwaardere klus, nl. het overleg met de examencommissie om de opleiding en de exameneisen op elkaar aan te laten sluiten. Het heeft beide partijen de nodige inspanning gekost, waarna Werkgroep III in het leven is geroepen om de bereikte resultaten te gaan implementeren.
Vanwege en de rode draad, de ingezette lijn, die door de werkgroepen moest blijven lopen, zou een werkgroeplid de bestuurlijke taak 'coördinator opleidingen' op zich nemen. Deze kreeg de taak het proces min of meer te bewaken, de resultaten met de achterban te bespreken en de werkgroep met de feedback te voeden. Na enkele jaren zijn we nu zover dat de start gemaakt is met het schrijven van lesbrieven. Naast dit alles moet ook nog bestuurd worden. Dat gaat ook niet vanzelf.

Terugkijkend op die periode moet ik eerlijk bekennen dat er erg veel tijd en energie in is gaan zitten. Zoveel dat de accu bijna leeg is getrokken en niet voldoende meer oplaadt om de bougie steeds maar weer te laten vonken. Regelmatig weigert ook de startmotor, of ontstaat er kortsluiting. Al die zaken kunnen natuurlijk wel verholpen worden, maar het zijn er te veel om er steeds maar weer aan te moeten sleutelen en de flexibiliteit om dat te doen neemt met het klimmen van de jaren ook af.
Op grond van bovenstaande heb ik besloten om mijn functie in het bestuur neer te leggen. Mijn dank gaat uit naar jullie voor je luisterend oor, voor je relativerende kritiek, je inbreng vanuit het werkveld, want daarin schuilt de kracht van de herziening. Fijn dat ik met jullie mocht samenwerken.

Met vriendelijke groet,
Jan Jansen

Friesland

Het GFM organiseert ook dit jaar weer avondexcursies. De gastgevende molenaars stellen hun molen(s) deze avonden speciaal voor ons open.

Avondexcursie 1
Spinnekoppen van Goëngahuizen.
Dinsdag 8 juni 2010; 19:30 tot 21:30 uur:
Heechhiem
De Jansmole (is mogelijkerwijs in restauratie c.q. tijdelijk in werkplaats van molenmaker)
De Modderige Bol
Gastgevende molenaars zijn Peter van Dellen, Meindert Halma, Job Koehoorn en Tom Schouten

Avondexcursie 2
Woudsend
Dinsdag 15 juni 2010; 19:30 tot 21:30 uur:
Houtzaagmolen De Jager: Jan Coppens, Jaap van Driel c.s.
Korenmolen en pelmolen 't Lam: Cees Notenboom c.s.

De gastgevende molenaars en de organisatie nodigen alle belangstellenden en hun aanhang van harte uit om aan deze avondexcursies mee te doen.

Inlichtingen: Frank Terpstra, tel.nr. 06-27226140

Westlandse Molendag

Op zaterdag 26 juni 2010 van 09.00-17.00 uur vindt de 17e "Westlandse Molendag" plaats. Op deze dag is het mogelijk acht koren - en zes poldermolens in werking te zien en te bezichtigen. De lijst met molens is te vinden op de website en op de dag zelf zijn de fietsroutes langs de molens te verkrijgen bij de molens.
De molenaars die deze soms eeuwenoude werktuigen bedienen, geven u op verzoek graag uitleg over hoe de molen het meel maalt of het overtollige water uit de polder maalt. Evenals voorgaande jaren doet ook de "Crossley" dieselmotor van de "Oude Lierpolder" Laan van Adrichem 32 te De Lier weer mee.

U kunt starten bij elke deelnemende molen en een aanbevolen fietsroute met stempelkaart kopen voor 5,- (de fietskaart is alleen op die dag bij elke molen verkrijgbaar). De hele tocht, die niet verplicht uitgefietst hoeft te worden, is ongeveer 60 kilometer lang. Bij het behalen van minimaal vijf stempels (molens) komt u in aanmerking voor een leuk aandenken aan die dag. Daarnaast vinden er nog activiteiten plaats bij verschillende molens.

Meer informatie: Tel. 015-3808432. Of per e-mail R.van.Zijll1@kpnplanet.nl of op de website: www.Westlandsemolens.nl

Puntkomma

Rubriek voor reacties of aanvullingen van lezers

Eerst zeilen voorleggen, dan kruien?

We lezen in nummer 4 van jaargang 28 van onze Gildebrief op bladzijde 4 dat de minister als een volleerd molenaar in de wieken klimt om het zeil voor te leggen en dat daarna de molen op de wind werd gekruid. Deze volgorde van dingen kun je een minister niet aandoen. Ook een doorgewinterde molenaar doet dit zichzelf niet aan. Het moet ook een vergissing zijn, want op bladzijde 31 lezen we gelukkig de juiste volgorde der dingen bij dezelfde gelegenheid. We kunnen het elkaar niet genoeg op het hart binden: ga alleen aan de slag met windborden, zeilen, of wat dan ook aan het gevlucht als de molen op de wind staat. Het maakt het leven zoveel gemakkelijker en mogelijk zelfs langer!!

Gerrit Kouwenhoven, molenaar in Veessen.

Jannes Tigelaar, Erica

Leeuwarder molendag 2010

Zaterdag 17 april is het dan zo ver, de Leeuwarder molendag, zal dan voor de eerste keer gehouden worden. Aan deze nieuwe molendag doen alle 6 molens in de gemeente Leeuwarden mee en één molen iets daar buiten. Ook zal er een kleine foto tentoonstelling gehouden worden in de Froskepollemolen, over de molens die er in het verleden in en om de stad gestaan hebben. Verder zullen de deelnemende molens ook aan bod komen, in deze tentoonstelling.
De deelnemende molens zullen zijn: De Froskepollemolen, De Hemrikmolen, De molen van het Alddiel, De Bullemolen, Molen Hoogland, Kramersmolen, Windmotor bij Wirdum. Bij alle deelnemende molens zal een informatieblaadje te verkrijgen zijn over de deelnemende molens. Ook worden er op iedere molen gratis route kaarten verstrekt, met daarop een fietskaart en een autokaart. Deze route is ook op de website te vinden.

Foto-expositie
Zoals al eerder vermeld in dit bericht, zal er tijdens de Leeuwarder molendag een foto-expositie gehouden worden, in de Froskepollemolen. Deze expositie zal op vrijdag 16 april, geopend worden en dan van 13.00 uur t/m 17.00 uur te bezichtigen zijn. Op zaterdag 17 april is de expositie van 10.00 uur t/m 17.00 uur en op de laatste dag zondag 18 april zal de expositie van 10.00 t/m 17.00 uur te bezichtigen zijn. Ook zal er een unieke collectie knipsels in het bezit van Marten Lootsma, te bekijken zijn. Deze knipsels zijn verzameld door dhr. van der Woude.

Kijk voor meer informatie op onze website: http://www.everyoneweb.com/leeuwardermolendag/ of mail naar leeuwardermolendag@live.nl

Noord Brabant

Fietstocht Landerdse Molendag.
Op 30 mei 2010 wordt er een fietstocht met allerlei festiviteiten georganiseerd langs de molens van Schaijck, Zeeland en Reek. Voor de fietstocht zijn kaarten verkrijgbaar op meerdere adressen in deze plaatsen. Daar zijn ook kaartjes verkrijgbaar voor verschillende festitiviteiten. Meer informatie is te vinden op www.toerismelanderd.nl of via info@toerismelanderd.nl of m.melten@regio-vvv.nl

Uitgaven van het gilde van vrijwillige molenaars

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus - op enkele hoofdstukken na gereed. Alle overige lesstof wordt in de loop van de tijd nieuw vervaardigd en uitgegeven en zal in de loop van de tijd worden toegezonden. De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen bij de contributie). De prijs bedraagt € 42,50.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom? Waarom helt de bovenas? De tonmolen. Prijs: € 7,50 (incl. porto).
Informatie XIX - Molenaarservaringen J.B. Kaal. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).
Informatie XXII - Bovenassen. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).
Mappen voor de basiscursus
Prijs: € 11,00 (incl. porto).

HACCP-Rapport Hygiënecode
Te bestellen via Gilde verzendingen.
Incusief porto € 30,00.
Exclusief porto € 25,50.

GRATIS UITGAVEN

- Informatiefolders
- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Voorbeeld voor een Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder betreffende Gildeverzekeringen

BESTELLEN BIJ HET GILDE

H.P.A. (Hub) van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9
5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100, of
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Wetenswaardige literatuur

Onderstaande literatuur is te bestellen op de erbij vermelde adressen. Vergeet niet daarbij uw *naam- en adresgegevens* te vermelden.

Molens. De nieuwe Stockhuyzen.

Waanders 2007, 240 blz, Prijs € 22,50. Herziene editie. Weidemolen, torenmolen, monniksmolen,wipstellingmolen: geen molentype of F. Stockhuyzen (1890-1976) traceerde de geschiedenis, techniek, functie, locatie etc. Een standaardwerk.

Opleiding Watermolenaar (Poldermolens)

Door: Ing. J. den Besten.
Te bestellen door overmaking van € 23,00 (incl. porto) op girorekening 139754 t.n.v. J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Over molens der fam. Honig

Door: P. Boorsma. Prijs € 10,00 (incl. porto). Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Lesbrieven Basisonderwijs

Lesbrief Poldermolen	compl.	Prijs € 7,50.
Lesbrief Korenmolen	compl.	Prijs € 7,50.
Lesbrief Watermolen	compl.	Prijs € 7,50.

Deze lesbrieven zijn bedoeld voor leerlingen van de hoogste klassen van het basisonderwijs of de laagste klassen van het voortgezet onderwijs. De lesbrieven omvatten de lesbrief zelf voor de leerlingen, een docentenhandleiding en een werkblad.

Pellen van gerst tot gort

Lesbrief voor molenaars.
Uitgave van Stichting Groninger Molens, Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen.
Prijs € 6,00 (excl.porto).

Werking van de pelmolen

Door: P.H. Havik.
Facsimile handschrift € 15,00 (incl. porto).
CD-rom met transcriptie handschrift en lijst met Zaanse en Groningse termen,
€ 5,50 (incl. porto). Boekje + CD-rom
€ 20,00 (incl. porto). Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Zingende Stenen

Door: D.J. Abelskamp. Prijs: € 21,00 (incl. porto). Dit boek is te bestellen via de Website van het Gilde (www.vrijwilligemolenaars.nl) of bij Hub van Erve (zie hierboven).

Wieksystemen voor polder- en industriemolens

Door: G. Pouw. Te bestellen door overmaking van € 11,50 (incl. porto) op rek. nr. 55.44.45.050 t.n.v. G. Pouw, Naarden o.v.v. uw eigen naam en adresgegevens!

MEESTERMOLENAAR

New Yorkse Molenaar

Anders dan gebruikelijk werd er op de jaarvergadering van het Gilde een Diploma aan een Vrijwillige Molenaar uitgereikt. Chris West ontving uit handen van Dirk Jan Braaij van de examencommissie het certificaat. Op 19 maart slaagde hij in Aalsmeer voor het examen. Chris is een geboren New Yorker en woont sinds 2001 in Nederland. In juli keert hij terug naar de Verenigde Staten. Reden waarom hij nu het diploma ontving en niet op de eerstvolgende jaarvergadering van De Hollandsche Molen zoals gebruikelijk.
Chris is cultureel antropoloog en gaf les op de Hogeschool van Amsterdam. In 2006 begon hij zijn opleiding op houtzaagmolen De Eenhoorn in Haarlem. Hij vond de opleiding leuk. Soms streng, soms minder streng. Maar het moet zeker niet verlaagd worden en soms een beetje meer interesse wekken voor het feit dat je beheerder bent van een monument. Je kunt het vergelijken met het behalen van een rijbewijs. Plotseling staan alle wegen open.
Vanuit zijn vak is hij geïnteresseerd in geschiedenis. Ook al gaat hij dan niet terug naar New York maar naar een noordelijker gelegen staat zonder windmolens ("Zal wel een watermolen worden"), hij hoopt dat hij nog meemaakt dat er in New York weer een windmolen komt te staan op Manhattan of Governers Island waar 400 jaar geleden ook de eerste windmolens stonden. Liefst een houtzaagmolen natuurlijk. Net als toen.

Huub van Est
Foto's: Jos Schooten

©2010 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

An American in Harlem